

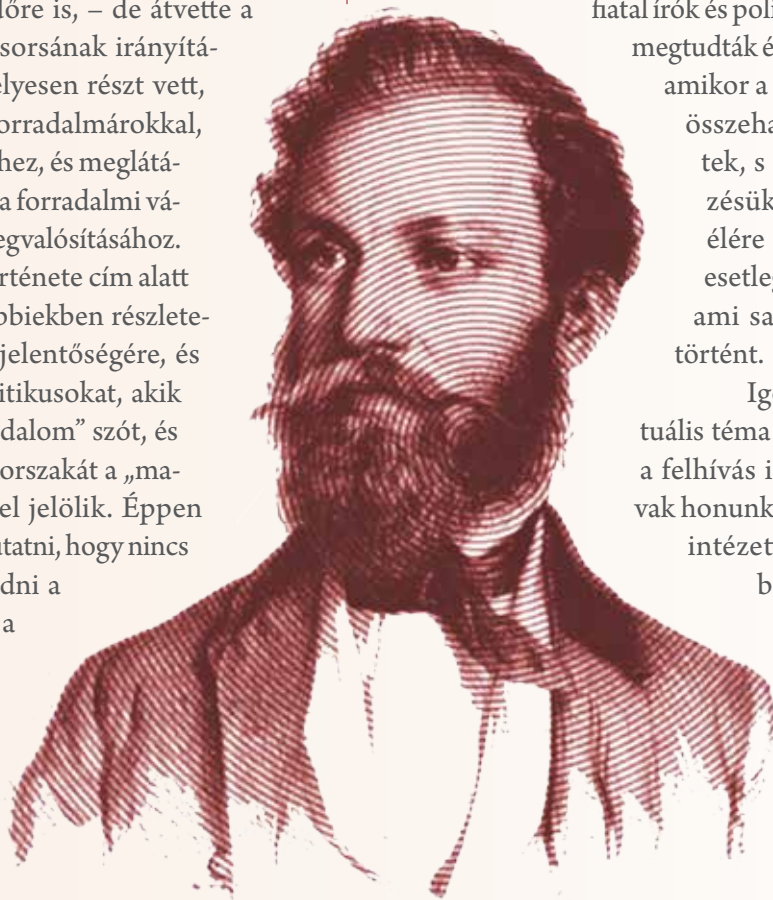
FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC 1848-1849

A korabeli események egyik kiemelkedő alakja, Jókai Mór 40 év távlatából elemzi azt az időszakot, amikor a néphatalom – ha rövid időre is, – de átvette a magyar nép sorsának irányítását. Közismert, hogy személyesen részt vett, és együttműködött az ifjú forradalmárokkal, beszélt az egybegyűlt tömeghez, és meglátásaival jelentősen hozzájárult a forradalmi választmány célkitűzéseinek megvalósításához.

A magyar nemzet története cím alatt megjelent kötetében a későbbiekben részletesen kitér a fenti címszavak jelentőségére, és bírálja azokat a korabeli politikusokat, akik igyekeztek elkerülni a „forradalom” szót, és helyette az 1848/49-i évek korszakát a „magyar szabadságharc” címmel jelölik. Éppen ezért írásaiban igyekszik rámutatni, hogy nincs ok, amiért meg kelljen tagadni a „forradalom” szót, hiszen a március 15-i kezdeményezés bármilyen szerény is volt eszközeiben és a megindítók személyében, mégis valóságos forradalom volt. Gyakorlatilag a megmozdulás az összes fennálló intézmények ellen történt, és az akkor érvényes régi rendi alkotmány megváltoztatását tűzték ki célul. Amint Jókai írja, a március 15-i egyetlen nap „több közjogi és társadalmi átalakulást idézett elő, mint amennyit rendes lebonyolítás mellett egy század alatt keservesen kivívhatott volna a nemzet.” Ez volt a legtisztább értelemben vett „forradalom”, mely megteremtette a „teljes egy magyar nemzetet.”

A szabadságharcról Jókainak az a véleménye, hogy csak az ellenforradalom támasztott szabadságharcot ebből az átalakító forradalomból. Annak ellenére, hogy az osztrák

és orosz nagyhatalmak együttműködtek a szabadságharc leverésében és annak elfojtásában, mégis megmaradt az egységes magyar nemzet. A márciusi fiatal írók és politikusok érdeme, hogy megtudták érezni azt az időpontot, amikor a szabad szót és a tettet összehangolva cselekedhettek, s merész kezdeményezésükkel a szabadságharc élére álltak, vállalva annak esetleges következményeit, ami sajnos, később meg is történt.

Igen tanulságos és aktuális téma az utókor számára az a felhívás is, amelyet Nyílt szavak honunk fiatalságához címmel intézett a pesti középonti bizottság a forradalmárokhoz, amelyben felhívják figyelmüket, hogy „A nép legyen bizalommal választottai iránt, ezek pedig tartsák e bizalmat minden egyéb megtiszteltetésnél becsesebbnek, s a nép érdekeit sehol és soha el ne felejték.”

A győzelemben reménykedve, az ifjú forradalmárok képesek voltak életüket áldozni a haza függetlenségéért. Végül a szabadságharcot leverték, de hősiességük, hazaszeretetük mindig példakép marad mindannyiunk számára.

Németh Szilveszter

Forrás: Jókai Mór: A magyar nemzet története.

Isten kegyelmével és segítségével megértük az ez évi nagyböjti szent időt. Ez az időszak lehetőség, kegyelmi időszak mindannyiunk számára, hogy ne csak az ideai húsvétra készítsük fel magunkat, hanem a feltámadt Krisztussal való találkozásra is, ami halálunk után teljesedik ki.

A nagyböjti szent idő hamvazószerdával kezdődik. Az Ószövetségi Szentírásban található Jónás könyvében olvashatunk a hamvazkodás helyes értelmezéséről. Jónás

prófétát - aki Isten akarátát közvetíti a nép felé-, Isten megbízta, hogy utazzon el Ninivébe, a nagyvárosba, és vegye rá lakóit, hogy tartsanak bűnbánatot, térjenek meg (változtassanak életmódot), mert szörnyű

bűnökben élnek. Isten határidőt is adott: 40

napban határozta meg a bűnbánat és a megtérés idejét. Jónás nem akart eleget tenni a megbízásnak, mert tudta: - „ha megmondod az igazat, betörök a fejedet” -, hogy a megbízás életébe kerülhet. Ilyen megfontolásból egy ellenkező irányba induló hajóra szállt fel, hogy megbízatásának céljától minél messzebb kerüljön. Alig, hogy kifutottak a nyílt tengerre, szörnyű viharba kerültek. Az utasok és tengerészek végkimerülésük hatására elérkezve rádöbbenek, hogy sem magukat, sem a hajót nem tudják megmenteni. Elérkezett a vég. A kapitány a vég kezdete előtt kiadta a parancsot: minden ember saját nyelvén és hitén imádkozzék Istenéhez, mert szabadulást csak Tőle remélhetnek. Csak Jónás maradt tétlen. Egy kötélcsomón szunyókált. A kapitány botlott bele. Rá is förmedt: miféle fajzat vagy te, hogy semmit sem teszel azért, hogy megmeneküljünk? Jónás így válaszolt:

- Miattam van az egész, mert Isten elől futok én. Ha meg akartok menekülni, dobjatok a tengerbe és megszabadultok. Nem kellett kétszer mondani. Jónást átdobták a korláton, és a vihar lecsendesedett. A hajó és utasai megmenekültek. A történetnek nincs ezzel vége. Ugyanis Jónást bekapta egy

cethal. A cetet a vihar kisodorta a partra, és elpusztult. Jónás kivágta magát a cet gyomrából, és szörnyű büdösen és piszkosan kimászott belőle. Miután megtisztalkodott, rendbe szedte magát, körülnézett. Nem messzire egy nagy várost pillantott meg és utat, melyen utasok közlekedtek. Megkérdezte tőlük: mi a város neve. NINIVE, hangzott a válasz. Ennek hallatára megdöbben. Épp ide nem akart jönni. Belenyílt a felismerés: Isten elől nem lehet elfutni, elbújni. Feladataink és felelősségünk elől sem

lehet elrejtőzni. Megadta magát. Bement a városba, és minden utcákon kiabálta: emberek, térjete Istenhez. Mert ha nem, 40 nap és Ninive elpusztul. Az emberek kinevették. Esze-

mentnek tekintették. Ott is volt rendőrség. A város királya elé hurcolták, aki

Hamvazkodás – Bűnbánat – Megtérés – Életmódváltás

számon kérte, hogy miért rémisztgeti az embereket. Jónás elmesélte történetét, hogy miért és hogyan került a városba. A király hitt Jónásnak. Elrendelte: a város minden lakója bűnbánatot tartson, Istenhez térjen. Ennek jeléül vezeklő ruhát öltözzön, és hamut hintsen a fejére. Talán Isten mindenkinek megbocsát. Isten látta a niniveiek bűnbánatát, és a városnak megkegyelmezett.

A hamvazkodás bűnbánatot, Istenhez térést, életmódváltást jelent. Kétféle életmód közül választhatok:

- 1• Isten nélküli. Ismérvei: Isten helyére a PÉNZ kerül. Nem fontos a család, a becsület, az adott szó, a segítőkészség, a közösség iránti felelősség.
- 2• Isten szerinti. Ismérvei: Isten a legfontosabb. A pénz csak eszköz és nem cél az életben. Fontos a család, a becsület, az adott szó, segítőkészség és a közösség iránti felelősség.

Adja Isten, hogy az ideai nagyböjtt segítsen abban, hogy a helyes életmódot válasszam.

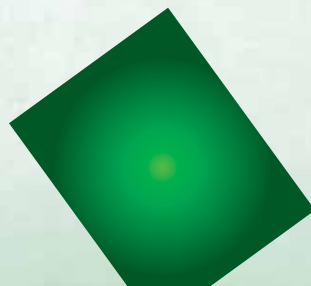
Áldott húsvéti előkészületet.

Farkas Árpád pap bácsi.

Gondolkodjunk pozitívan

Egyes szakértők arra hívják fel figyelmünket, hogy a szervezetünk szinte azonnal reagál a gondolatainkra. Ha pozitívan állunk a dolgokhoz, kellemesen érezhetjük magunkat, gyógyító és pihentető ereje van. Ha azonban folyton negatív dolgok járnak a fejünkben, rossz hatással van nemcsak a memóriánkra, hanem idegesek, depressziósak lehetünk tőlük. Egyes vélemények szerint gondolatainknak meghatározó szerepük van a testi és lelki egészség alakulásában, valamint szorosan összefüggenek a boldogsággal és a jó közérzetet is kedvezően befolyásolják.

Gábor Andrea

lovagkirály trónra lépésének 940. szentté avatásának 825. évfordulója alkalmából a magyar kormány Miniszterelnökségének Nemzetpolitikai Államtitkársága a Kárpát-medencében a 2017-es évet hivatalosan is Szent László-élmékévként nyilvánította. Céljuk, hogy széles körben megismertessék Árpád-házi Szent László király életét és tevékenységét. Ő az első olyan uralkodó, aki összekapcsolja a közép-európai nemzeteket.

Szent László Lengyelországban 1046. június 27-én született, Béla herceg (I. András magyar király öccse) és Richeza lengyel hercegnő második fiúgyermekéként. 1077-ben Géza bátyjának halála után a világi és az egyházi előkelők egyöntetűen a pápa által támogatott Lászlót választották uralkodójukká. László király hatalomra jutása után azonnal hozzáfogott a rendteremtéshez, mivel az ország egész területén áldatlan állapotok uralkodtak.

„László király kiragyogva kimagaslott Magyarország királyainak fényes nemzetségéből. Azon években, midőn uralkodott, az állam, sőt az egész Pannónia rendezetten s megyarapodva virágzott.”

Nagy elismerésnek örvendett, a harcban való jártassága, bátorsága, erkölcsössége és erényessége révén. Kiváló hadvezér és egyházépítő volt, aki termete miatt is „a többi ember közül kimagaslott”.

„akár a csillagok közül támadt új csillag, testi-lelki alkatával már születésekor Isten kegyelmének szándékát nyilvánította.

Ámbár a kegyes királyt az alázatosság páncélja védte, hatalmas volt kegyessége, legkivált mégis bőkezűsége. Bőkezű volt az ínségben, nagy türelmü a tőrésben, derűs király a kegyességben, a kegyelem ajándékaival teljességben, az igazság gondozója, a szemérem pártfogója, meggyötörték vigasza, elnyomottak támasza, árvák megkönyörülője, gyöngék gyöngéd gyámszülője”

László 1083-ban szentté avatta államalapító István királyt, Imre herceget, Gellért püspököt és további két zobori remetét, Andrást és Benedeket, azon törekvéssel, hogy Magyarországot önálló szentjei révén is méltó hely illesse meg a keresztény nemzetek közösségében.

Mindenben követte István király intelméit, aki Magyarországot halála előtt a Boldogasszonynak ajánlotta. Az igazságot kereste, és kitartott elvei mellett. A Szűzanya tisztelete tovább élt, nem tudták elmosni az ország egyes részén még pogány hitet vallók ármánykodásai

sem. Vallási és politikai nézeteinek köszönhetően uralkodása alatt e tisztelet még jobban elterjedt: Máriás lobogókkal, ajkukon Jézus és Mária nevével vonultak hadba. Boldogasszony lovagjaként is említik.

Élete utolsó hónapjában arra készülődött, hogy elmegy a Szentföldre, de időközben kitört a cseh trónviszály, és rokona Konrád herceg segítségével kellett sietnie. E hadjáratban betegedett meg, és

halt meg 1095. július 29-én, Nyitrán. Somogyvárott, később Váradon temették el az általa alapított régi székesegyházban. Sírja csodatevő zarándokhelylyé vált. Itt őrizték a XV. század elejéig kürtje és csatabárdja mellett fejerekyetartó mellszobrát (hermáját), de megsemmisült, helyette újat készítek, amelyet ma Győrben őriznek.

Számos csoda és meghallgatás fűződik nevéhez. A népet győzelemre segítő kultusza a régi időkől napjainkig él, talán a székelyföldi magyarság körében a legerősebb. Ez azzal is magyarázható, hogy kedvenc helye volt Erdély, itt érett ifjúvá, majd itt vívott számos csatát, megvédve népét a keletről érkező hordáktól. Erdély észak-nyugati része, Bihar ahová a csend óráiban mindig visszavágyott. Nem csak életében, hanem egyes mondák szerint halála után is segítette szeretett népét. A magyar nép tőle várt és remélt segédelmet.

Nagyon sok monda és legenda övezi, melyben vitézségét, nemes uralkodói egyéniségét, alakját ábrázolják. A számos monda közül párat emelnék ki, ami a leginkább kapcsolódik a székelység fővédőjéhez.

Egy régi monda szerint rettenetes tatár horda támadt Székelyföldre. Ekkor a székelyek elkeseredett vezére a néhai László királyhoz fordult segítségért. A küzdelem hevében egy hatalmas vitéz jelent meg. A fejét aranykorona ékesítette, a kezében harci csákányt tartott, így vágatott a

tatárokkal szembe. A régi legendákban nemcsak a király alakja bír emberfölötti erővel, de a lova is. A táltosparipa levegőben tud járni, hegyeket ugrik át, ez főleg a felcsíki és gyimesi mondákban figyelhető meg. Egy felcsíki népmonda szerint a ló a Nagyerdő széléről egy ugrással a kissomlyói Salvator-kápolnához szöktetett.

„Szent Lászlónak olyan lova vót, hogy táltos vót. Olyan vót, hogy egyik hegyről megugrott, a levegőben járhatott. Szent Lászlót innét felhajtották egészen Vásárhelyig. Vásárhelyt ha jártak, Szent László hasadását nem látták? Megvan. Megvan a sülyedés. Úgy lett, hogy ott megszorították vót Szent Lászlót a pogányok, s akkor a lovat Szent László megszorította, s amekkorát ugrott, akkorán a föld leszakadt.”

Csíkszépvíz is egy Szent László-legendának köszönheti a nevét.

„Szent László királyt innét a Szellőről hajtották el. Itt van, ne, Szépvíztől ki oda balra, úgy hívják, Szellő. Egy hegy. S ott van Pogányhavas, ide látszik, ne. Oda szorították vót meg Szent Lászlót a pogányok. S akkor Szent László s a csoportja elszakadt. S akkor a lovakra reászökött, s a lova behozta Szépvízre, hármat ugrott onnat Pogányhavasról Szépvízre. S mikor beért, akkor a ló belenyúlt a vízig. Víz vót akkor, pocsolás. S akkor mondta: „Igyál, lovam, abból a szép vízből!” Akkor lett Szépvíz belőle.”

Egy másik felcsíki monda szerint:

„A kápolna „közéleben azon szikla, melyben két lóláb nyomához hasonló bemélyülés van, ez Sz.-László lovának patkóhelye, mert a hitrege szerint sz. László, a hont dúló pogány kunoknak egy csapatját e havasokon szétvervén és megsemmisítvén, győzelme helyén hálaimát emelt az ég urához, s egy emlék-kápolnát épített, azután pedig táltos lovával, a nyomait most is védő szikláról leugratott a völgybe, hol a lezugó tiszta patakban lovát megitatván, azt monda követőinek: „Mily Szépvíz”.

Albert (Balázs) Jolán

Irodalomjegyzék: Szöveggyűjtemény: Szent László legendája/ Bónizs Róbert: Szent László íja/ Orbán Balázs: Székelyföld leírása/ Történeti népmondák Szerk. megj.: Ebből az alkalomból Szépvízen az idén is megemlékeznek a település névadójára Szent László királyra. Itt tartják az erdélyi Szent László-települések találkozóját, a környező iskolák tanulóinak történelmi vetélkedőt tartanak stb. A nagy királynak szentelt ünnepségsorozat búcsús zarándoklattal végződik.

A polgármesteri hivatal háza táján Megtartjuk a folytonosságot

Az utóbbi idők legkeményebb tele volt a 2016/2017-es. Érezték ezt a fűsszínek is, hiszen rekordmennyiségű tűzifa fogyott el minden háztartásban. Azonban a hosszú tél után fel-fel tűnik a tavasz lehelete, és bizalommal tölt el minket, fokozza életkedvünket.

A tavasz közeledtével a polgármesteri hivatal háza táján is folytatódnak a félbemaradt munkálatok. Decemberi cikkünkben beszámoltunk, hogy a tavaly május-júniusi árvíz okozta károk helyreállítására a kormány pénzt különített el, amelyből Karcfalva község is részesült. Konkrétan a „Csergő leve” által megrongált Borvíz utca és Csergői út javítására, beton-támfal építésére a Salánki utcában, valamint az Iskolaszerről a mezőszéle felé vezető híd felújítására. Az útjavítás kivételével az elhúzódozó közbeszerzési eljárások miatt nem tudtuk a munkálatokat elvégezni, így a kormány tavaly decemberi álláspontja szerint vissza kellett volna utaljuk a pénzt. Azonban az év vége előtt néhány nappal közölték, hogy a munkálatokat az idei évben is elvégezhetjük, így nem kell visszaadnunk a pénzt. Gondolhatják, hogy nagy kő esett le a szívünkőről, hiszen több mint hatszázezer lejről volt szó, ami nem kis összeg községünk költségvetésében.

Summa summarum a tavasz beköszöntével a kivitelező cég hozzálát az említett híd felújításának, valamint a betontámfal építésének a Salánki utcában. Utóbbi azért is fontos, mert addig nem tudják az aszfaltozási munkálatokat befejezni ebben az utcában, amíg a támfal nincs kész. Egyébként a Salánki utcán kívül az Iskolaszeren és Oltmelyékén kell a koptatóréteget ráhúzni a jelenlegi aszfaltburkolatra. Ezek a munkálatok uniós projektből vannak finanszírozva, de hátravannak még azok a kisebb szakaszok is, amiket saját költségvetésből finanszírozunk: a Tankók szerének a másik ága, valamint az alsó része (a gatter felé), és Jenőfalván az iskolaszerről a főútra kivezető két ág (tűzoltószertár felé és a Veri bár felé).

Lezárult a közbeszerzési eljárás a szintén uniós projektből finanszírozott kotrórakodó gép megvásárlására. A nyertes cég 6 hónapon belül kell leszállítsa az összerakésmeghajtású gépet. Érdekeséggént jegyzem meg, hogy a közbeszerzési eljárás során 11 alkalommal kellett összegyűljenek a közbeszerzéssel foglalkozó bizottság tagjai, valamint a különböző intézmények képviselői, és több tíz kilógramm papírt gyártottak. Végül a legkisebb ár nyert. Így próbálok érzékeltetni a Romániában túlbonyolított bürokratikus rendszer súlyát, amely hatalmas mértékben megnehezíti a

dolgunkat minden egyes projekt és munkálat lebonyolítása során, hiszen akár évekig is elhúzódnak ezek az eljárások.

Az idén végre sor kerülhet Madicsa-fürdő villamosítására is. A szükséges eszközök (villanyoszlopok, transzformátor stb.) le vannak szállítva, indítjuk a közbeszerzési eljárást a munkálat elvégzésére.

A tavalyi év végén értesültünk, hogy a takarékbank (CEC) áruba bocsátja a karcfalvi ingatlanját, mivel annak csak egy részét használja. Azonnal kaptunk a lehetőségen, és indultunk az árverésen a polgármesteri hivatal nevében, hiszen egyedi lehetőség volt ez arra, hogy községünk vagyona gyarapodjon egy jó elhelyezkedésű és fontos épülettel.

Az árverésen nem volt vetélytársunk, így megszületett a megállapodás a takarékbank és a polgármesteri hivatal között: 85.000 euro értékben megvásároljuk az ingatlant, amely összeget 3 hónap leforgása alatt kell kifizetnünk. A főépület alsó szintjén továbbra is a takarékbank fog működni, amely bért fizet a hivatalnak, ugyanúgy mint az üzlethelyiség. Az épülethez tartozik egy közel 16 áras terület, amin egy régi raktárépület is elhelyezkedik, ami lebontásra szorul.

Az ingatlan megvásárlása lehetőséget ad a hokipályát új útvonalon megközelíteni, hiszen gyalogos hátrajárást szeretnénk biztosítani a hokipálya látogatóinak a községközpontból az udvaron keresztül. Ezt a következő hoki szezonig meg szeretnénk valósítani.

A 2017-es évben szeretnénk pályázatot benyújtani további utcák aszfaltozására, most készülnek a tervek. A LEADER program is újraindul az idén, pályázati iratcsomót készítünk a Gyár utcában a volt szeméttároló helyére épülő garázs és színek munkálatainak finanszírozására, melyekre a kotrórakodó gép és annak kilenc tartozéka miatt van szükség.

A tavalyi év végén a megyei tanácstól kértünk, és kaptunk kisebb összeget az orvosi rendelő felújítási munkálataira (nyílászárócsere, külső meszelés stb.). Ezeket a munkálatokat szeretnénk még mielőbb elvégezni.

Mint látják sok a tennivaló, de mindent nem soroltam fel. Sajnos szűkös lesz az idei költségvetésünk is. Valószínűleg nem jut pénz mindenre, amit szeretnénk. De a türelmüket kérem, mert szép lassan mindenre sor kerül.

Gábor Tibor
polgármester

Ismerjük meg Hargita megye regionális hulladékgazdálkodási programját

Lapszámról-lapszámra foglalkozunk a hulladék problémájával kisebb-nagyobb sikerrel. Mégis fontos, hogy állandó téma legyen, mivel ez a mai világ egyik legnagyobb problémája. Ezúttal Hargita megye integrált hulladékgazdálkodási rendszeréről kérdeztük Zólya Lászlót, a projekt menedzserét.

- Igazgató úr, mi is ez a hulladékgazdálkodási rendszer, és miből áll?

- A megyei integrált hulladékgazdálkodási rendszer különböző létesítmények összessége, amely a megye háztartási- és települési (municipális) hulladékgazdálkodását oldja meg a keletkezéstől a végső lerakásig. Mit jelent ez a kifejezés, hogy: „oldja meg”? Azt jelenti, hogy a hulladékgazdálkodással megbízott szolgáltatók összegyűjtik, elszállítják, feldolgozzák, szétválogatják (a lakosság által szelektíven gyűjtött), értékesítik vagy véglegesen lerakják a lakosság és a települések által termelt hulladékot (szemetet). A megyei hulladékgazdálkodás a következő folyamatokból áll:

1) **A hulladék összegyűjtése.** Miután a lakosok kirakják a kapuk elé (a közterületre) a háztartásaikban keletkezett hulladékot – lemondva ezzel a hulladék tulajdonjogáról - előre meghatározott rendszerességgel (két hetente) jönnek a szolgáltató kukásautói és összegyűjtik a hulladékot.

2) **A hulladékok átrakása.** Az összegyűjtött hulladékot az átrakó-állomásokba szállítják, ahol 6-8 db. kukásautó tartalmát bepréselik egy zárt szállítókonténerbe. Ezzel a művelettel a hulladékszállítás gazdaságosságát növelik. Az átrakásnál külön szállítmányokat készítenek az újrahasznosítható-, a komposztálható-, és a végleges lerakásra szánt hulladékokból.

3) **A hulladékgazdálkodási központ Gyergyóremete.** Ebben a központban három műveletet végeznek:

a) minőségi kategóriákra szétválogatják a lakosság által szelektíven gyűjtött újrahasznosítható hulladékot. A válogatás után a különböző kategóriákat préselik, majd kötegelik (bálázzák), előkészítik az értékesítésre.

b) válogatják, aprítják és az előírásoknak megfelelően keverik a komposztálásra szánt biodegradábilis hulladékot, amit majd komposztérlelő barázdákba raknak össze, és komposztálnak.

c) a semmi egyéb nem használható hulladékot (reziduális hulladék) az eukonform hulladéklerakóba gyűjtik, és véglegesen tárolják.

- Ország szinten nagy problémát jelent a hulladék újrahasznosítása. Mekkora hangsúlyt fektet a projekt a szelektív hulladékgyűjtésre?

- A megyei hulladékgazdálkodási projektnek két nagyon fontos célkitűzése van:

1) A régi, nem eukonform hulladéklerakók bezárása, illetve felszámolása.

2) Az újrahasznosítható hulladék kiválogatása és ennek mennyiségi növelése a mostani kb. 5%-ról 50 %-ra 2020-ig.

Tehát ebből következik, hogy a hulladék rendszeres, minőségi összegyűjtése mellett fő szempont a SZELEKTÍV GYŰJTÉS. A szelektív gyűjtést - mint azt teszik szerte Európában -, az érvényben lévő törvénykezés értelmében a LAKOSSÁGNAK kell elvégeznie. A szelektív gyűjtés

feltételeit azonban az önkormányzatoknak, illetve a hulladékgyűjtést végző szolgáltató cégeknek kell megteremteniük. A projekt ezeket a szempontokat figyelembe véve készült el.

- Mindez tehát a lakosságon is múlik. Hogy látja Ön, mennyire lehet bevonni a lakosságot a programba?

- Én úgy gondolom, hogy a székely ember „ért a szóból”. Megérti az idők hívó szavát, ami azt kéri tőlünk, hogy tudatosan vásároljunk, nézzük meg mit és hova dobunk el, szelektíven gyűjtjük a hulladékot, hozzájárulva ezáltal környezetünk védelméhez magunkért és unokáinkért. Mi mindenáron azon leszünk, hogy hitelesen elmagyarázzuk mindenkinek, hogy az újrahasznosítható hulladékok külön gyűjtése egy hasznos, értékteremtő tevékenység. Európában már vannak olyan régiók, ahol a szelektíven gyűjtött hulladék értékesítéséből a hulladékgazdálkodó olyan bevételre tesz szert, hogy megengedheti magának azt, hogy ne kérjen díjat a hulladékelszállításért a lakosától.

- A projekt részeként megépült a gyergyóremetei hulladéklerakó. Mikor lesz üzembe helyezve, és hogyan fog működni?

- Igen, készen van a gyergyóremetei hulladékgazdálkodási központ. Az üzemeltetésig azonban a neheze még hátravan. A szolgáltató kiválasztása érdekében nyílt, nemzetközi versenytárgyalást (közbeszerzést) kell lefolytatni. A közbeszerzési anyagok 98%-ban készen vannak. Következik ezeknek a dokumentumoknak a szétküldése mind a 67 érdekelt önkormányzathoz, elfogadás végett. Azután jön a közbeszerzési folyamat (2 hónap az ajánlatok elkészítése és leadása, legalább ennyi az elbírálás) azután a szerződés kötés, ha nincsenek óvások. Sok idő. Véleményem szerint ha nem lesznek óvások a közbeszerzésen, és az eredményhirdetés után, valamikor 2017 szeptember, október körül lehetnek szolgáltatóink. Ha azonban bármelyik szakaszban megóvják a közbeszerzést, a szolgáltatások kezdésének időpontja megjósolhatatlan.

- Ön szerint a projekt hozni fogja az elvárásokat, és ezáltal egy tisztább megyében élhetünk?

- Efelől nincsenek aggályaim. A megvalósított projekt jó. A beszerzett gépek kiváló minőségűek. Rajtunk múlik az, hogy igényesek legyünk a nyertes szolgáltatókkal szemben, megköveteljük a szakismeretet, a pontos munkát, hogy Hargita megye lakói elégedettek lehessenek ezzel a nagyon fontos közszolgáltatással.

Kérdezett: Szócs László

Pályázni vagy sem?

Vállalkozások, vagy vállalkozni vágyók figyelem!

Mostanra már beékelődött szótárunkba a pályázat kifejezés, amiről azt kell tudnunk, hogy az egy vissza nem térítendő támogatás az államtól vagy az európai uniótól, amelyet ha igénybe akarunk venni, akkor kötelezettségeket kell vállalnunk saját ötletünk megvalósítása érdekében.

Pályázni, vagy ne pályázni? Erre a kérdésre a cikk végén szeretnék választ adni.

Az alábbiakban a nem mezőgazdasági profilú vállalkozások támogatási programjairól olvashatnak.

2017-et írunk, a pályázati kiírások dömping éve van. Ennyi forrás egy év alatt még nem állt rendelkezésre vállalkozás fejlesztésére vagy indítására.

PFA, II, IF vagy mikrovállalkozásod van? Esetleg most szeretnél bejegyezni egy vállalkozást, vagy vállalkozói kultúrát szeretnél elsajátítani egy ingyenes képzésen?

2017-ben minden vállalkozási formával lehet pályázatot benyújtani, sőt olyan program is van, amelyen üzleti szemléletet tanulhatsz, üzleti tervet dolgozhatsz

ki trénerek segítségével.

Vissza nem térítendő támogatások igényelhetők vállalkozások létrehozására, vagy meglévők fejlesztésére több tevékenységi területen: szolgáltatás, ipar, termelés, orvosi tevékenységek, turisztikai tevékenységek, vagy hagyományos mesterségek.

Minden, a cikkben említett támogatási program igényelhető induló vállalkozások támogatására is, ami azt jelenti, hogy a pályázat leadásának idején van bejegyezve az adott vállalkozás. Egyetlen kivételt képez a Start-up Plus Romania program, amelyre nem szükséges vállalkozás létrehozása a pályázás idején.

Megjegyzés: A következőkben felsorolt támogatások nem vehetőek igénybe kereskedelmi tevékenységet végző vállalkozások esetében!

A következő finanszírozási programok vehetőek igénybe 2017-ben vidéki térségben:

	Vissza nem térítendő támogatás	Támogatottsági intenzitás	Kötelező önrész
PNDR 6.2	70.000 euro	100%	0%
PNDR 6.4	200.000 euro	70% vagy 90%	10% vagy 30%
LEADER M5	40.000 euro	100%	0%
LEADER M6	40.000 euro	70% vagy 90%	10% vagy 30%
Start-up Nation	44.000 euro	100%	0%
Romania Start-Up Plus	40.000 euro	100%	0%

Minden pályázati kiírás részletes leírását az intézkedés neve alapján megtalálják az interneten. Lehet érdeklődni pályázati cégeknél vagy a Felcsík Kistérségi Társulás irodájában.

És hogy a fő kérdésre választ adjunk, hogy érdemes-e pályázni?

Elnézve a felvázolt táblázatot, figyelembe véve a kockázatokat, elemezve a piacot azt kell mondanunk, hogy aki készen áll arra, hogy szintet lépjen, vagy a nullából elinduljon, az ne gondolkojon sokat. Lesz még 2-3 év Kánaán, majd fokozatosan csökkenni fognak a támogatottsági intenzitások. Egy vállalkozó tudja, hogy ha van 50% önrésze, amihez még hozzá tud rendelni 50% vissza nem térítendő forrást, akkor megéri a pályázattal járó munka, viszont ennél kevesebb intenzitással már nem. Amíg 70%-tól -100%-ig terjedő intenzitású pályázati programok vannak, addig meg kell ragadni a lehetőséget.

Süket Zsombor
Felcsík Kistérségi Társulás

A karcfalvi takarékbank épületének rövid története

Mint ahogy az a polgármesteri hivatal e lapszámban megjelent cikkéből kiderült, a helyi önkormányzat arra készül, hogy megvásárolja a Karcfalva központjában elhelyezkedő impozáns épületet, a takarékszövetkezet (CEC) épületét. De nézzük csak meg ennek az épületnek a múltját.

A telekkönyvi kivonat alapján a következő adatok váltak világossá számunkra:

- Az ingatlan 1903-ban volt először bejegyezve Rács Béla karcfalvi lakos javára.

- 1914-ben bővítési munkálatokat eszközöltek rajta, ekkor építik fel az emeletet, illetve az udvaron lévő csűrőket raktárrá alakítják át.

- 1923-ban Rács Béla halála után Gross Irén örökli az ingatlant.

- 1931-ben férje halála után Gross Irén a katolikus egyháznak adományozza iskolai célokra, azzal a kikötéssel, hogy minden évben egy-egy szentmisét tartanak az elhunyt férjéért Gábor Jánosért.

- 1936-ban a római katolikus egyház eladja az ingatlant Krausz László és Krausz Mária csíkszentdomokosi lakosoknak árverés útján. (A katolikus egyház az ingatlan értékéből építi fel a jelenlegi nagy iskolát, ami 1938-ra készül el. szerk. megj.)

- A kommunizmus ideje alatt államosították a fenti épületegyüttest. Az államosítás után, egészen a rendszerváltásig az alsó szinten élelmiszerüzlet működött, az emeleten egy időben osztálytermek is helyet kaptak.

- A forradalom után 1993-ban visszakapják a jogos tulajdonosok Domokos (Krausz) Mária, valamint Domokos (Krausz) László leszármazottai.

- 1994-ben a fenti tulajdonosok eladják az ingatlant a takarékszövetkezetnek (CEC), amely azóta is a karcfalvi fiókját működteti benne.

- 2017-ben Karcfalva Község Önkormányzata megvásárolja az ingatlant.

Szócs László

A népszerű HAHOTA Színtársulat legújabb zenés szilveszteri kabaré-előadásának címe "Ha betéved – nem téved!". Csíkkarcfalván, a művelődési házban vitte színre a társulat a nagy sikerű előadást január 17-én, kedden este 7 órától. A HAHOTA színpadán az eddig soha nem játszott jelenetek szereplői: Puskás Győző, Székely M. Éva, Kilyén Ilka, Kelemen Barna, Cseke Péter, Ritziu Ilka Krisztina, Gönczy Katalin és Szöllősi P. Szilárd. Rendező: Kovács Levente.

Az előadást teltház fogadta, és a végén a jól megérdemelt tapsvihár sem maradt el. Ha minden jól megy, a színtársulat ősszel jelentkezik egy meglepetés előadással, Puskás Győző 50 éves születésnapja tiszteletére. Az előadásról további információkat majd időben közlünk.

Leecsó macsó és egyéb zöldségek, ezt a címet kapta a Gruppen-hecc társulat idei, zenés, politikai kabaré- előadása. Az előadásra február 3-án került sor, szintén teltház előtt játszottak, a hatalmas tapsvihár itt sem maradt el, hálás volt a közönség a nevetve-szórakozásért.

TISZTELT HÁZ – zenés vígjáték Csíkkarcfalván

A Csíki Játékszín február 17-én, pénteken 19 órától Csíkkarcfalván a Székaszó bérletes nézőinek játszotta a Tisztelt Ház című zenés vígjátékát. Az előadásra érvényes volt a 2016/2017-es évadra megvásárolt bérlet, ez volt az első előadás a háromból. Hangsúlyozom, hogy a bérletes előadásokra a fennmaradó helyek függvényében a helyszínen mindig lehet jegyet is váltani! Kérem a tisztelt érdeklődőket, hogy a kifüggesztett plakátokról mindig tájékozódjanak.

Halmi Vera az erkölcs nevében felszólaló Takács képviselőt az Országházban nyilvánosan megvádolja liliomtiprással. Takács tisztázni szeretné magát, így kerülnek újra és újra lencsevégre együtt, mert a sajtó a nyomukban jár, hogy az olvasók elé tárhassa a „román” folytatását. De kinek lehet hinni 1934-ben? Egy magát kompromittálnak valló lánynak? Egy magát ártatlannak mondó politikusnak? A magát függetlennek tartó sajtónak? És különben is, hogyan kerülnek a szerelmi botrány szereplői egyszer csak Pestről a tengerpartra?

Az előadás rendezője Lendvai Zoltán, koreográfusa Bóbis László, díszlet-jelmeztervezője Kelemen Kata, zenei vezetője Bene Zoltán. Az előadás kiemelt támogatója a Bethlen Gábor Alap. Szereplők: Halmi Vera: Sándor Anna, Takács, képviselő: Veress Albert, Szepes, szerkesztő: Kosztándi Zsolt, Vali, színész: Zsigmond Éva Beáta, Halmi Zsuzsa: Szabó Enikő, Bakonyi: Kányádi Szilárd, Nők és hölgyek: Bokor Andrea, Fekete Bernadetta, Ráduly Beáta, Képviselők és urak: Bende Sándor, Keresztes Szabolcs, Lőrincz András Ernő, Pap Tibor, Puskás László. Zenekar: Rádúj Gábor, Boldizsár Szabolcs, Balázs Péter, Hompoth Arthur-Norbert, Bene Zoltán. Koreográfus-asszisztens: Zaiba Anikó. Az előadás a 3G Galéria Kft, Hofra Kft, UMPA Bt. és Proscenium Kft ügynökségek engedélyével jött létre.

2016-ban a megszokott karácsonyi Fúvóskoncert elmaradt, ugyanis felújítás alatt volt abban az időszakban a Művelődési Ház, egy csőszakadás miatt. Reméljük az idétől folytatják a karácsonyi koncertsorozatot, mert minőségi kikapcsolódást nyújtott, az ünnepet még színvonalasabbá tette.

2017. február 25-én, szombaton is, egy „farsangi” koncerttel leptek meg, Bálint Zoltán karnagy jóvoltából és az Ő vezetésével. A koncerten majdnem teltház volt, és tetszésüket a nézők hatalmas tapssal fejezték ki, mind a gyermekek, mind a karnagy felé, tudva azt, hogy nem kevés áldozat színpadra tenni egy ilyen tartalmas műsort.

A község nevében köszönjük Bálint Zoltán kitartását, hogy ha nehézségek árán is, de évről-évre megújítja a zenekart. Nagy hátrányt jelent ugyanis, hogy a betanított gyermekek hamar eltávoznak a zenekarból, hol ezért, hol azért... így újból és újból a nullából kell építenie, ami nem kevés időt, türelmet és kitartást igényel. Köszönjük a kitartását, és további egészséget, erőt kívánunk, hogy folytathassa elkezdett munkáját a zenekarral.

Kozma Anna

Adjunk életet a „falumúzeumnak”

A népszokás - amint Dömötör Tekla írja, - összetett szükségletet elégít ki: „Volta-képpen a kultúra hagyományozódásának spontán formája, az a keret, melyben a nép ünnepe és hétköznapija lejátszódik. Közönségi magatartásmód és cselekvésmód, olyan viselkedési mód, melynek a közösség tagjai alávetik magukat, mert megfelel az élő kulturális hagyományoknak. Egyszerre illemtan, erkölcsi kódex, íratlan törvény, művészet, költészet, színjátszás, mítosz, mágia...”

A népi kultúra ismerete általános műveltségünk szoros tartozéka. Közösségünk felelősséggel tartozik a ránk bízott értékekért, amely helyi szinten megvalósítható feladatot jelent számunkra. Nem kis feladat ugyan, de kellő hozzáállás és jóindulat, kötelességérzet birtokában nem megvalósíthatatlan.

Gyűjtést szeretnénk szervezni a két faluban, azaz Karcfalva községben. Ebből az összegyűlt anyagból adnánk életet a Jenőfalván lévő felújított tájháznak, ami az iskola udvarán ékeskedik. A lebontott, majd eredeti állapotába visszaépített épület tökéletes helyszín lenne egy értéket képviselő falumúzeumnak.

Értelemszerűen szép dolog volna összegyűjteni, egy szakember segítségével rendszerezni, majd kiállítani a még fennmaradt tárgyakat, feleleveníteni, leírni alkalmi szokásokat, szóbeli költészetet, népdalokat, hátrahagyni népművészeti kincseket, amely egyre ritkább lesz az emberek magángyűjteményében is.

Egyre nyilvánvalóbb az a tény, hogy az ember értékrendszere megváltozik. Lazulnak a hagyományos keretek. Ezek mind ahhoz vezetnek, hogy a még élő hagyományainkat nem gyűjtjük össze, nem értékeljük, és nem is tartjuk fenn. Például különböző alkalmi szokásokról alig hallunk, olyanról mint a fonó, a dugott bál, a kaszáló kalákák, vagy egyéb kalákák, lovasszánosás, darabaratás stb., aminek állandó velejárója volt a dal, a szóbeli költészet, amit szájról-szájra adtak, manapság ezek a szokások háttérbe szorulnak, vagy egyáltalán nem műveljük.

Vannak bizonyos ünnepi alkalmak, amit ma is megülünk, noha teljesen más értéket képviselünk velük, ezek a lakodalom, temetés, névnapköszöntés, szilveszteri multság, különböző táncmultságok stb., de nem hagyományos módon történnek ezek az alkalmak, és egyre kevesebb szokásköltészet kíséri. Éppen ezért, mert ennyire távolodunk, és változik az értékrend napjainkban hagyományainkat illetően, kötelességünknek kell éreznünk, hogy valamilyen módon fenntartsuk,

és átadjuk az ifjú nemzedéknek a már nekünk is csorba tudásunkat, amit ránk hagytak örökül szüleink, nagyszüleink, dédszüleink.

Ezúton tisztelettel kérjük a segítségét minden szépkorú, felelősségteljes személynek, aki bármilyen módon, akár adományával, akár szóbeli emlékeivel, képekkel, vagy egyéb szemléltető eszközzel, tanáccsal, vagy egy használható ötlettel hozzá tud járulni a gyűjtéshez. Az érdeklődő lelkes fiatalokat pedig biztatni szeretnénk, hogy értékes szabadidejüket egy részét töltsék önkéntes munkával, és segítsenek a gyűjtés lebonyolításában, és ezáltal vállaljanak felelősséget a saját gyökereik ápolásáért, a maguk szépérezése és értékrendszere fejlesztése érdekében.

Az összegyűjtött anyag feldolgozásra, rendszerezésre és leltárba vételre kerül szakember segítségével. Minden kiállított tárgy címkét kap, az adományozó személy adatait (névét, születési évét stb.) esetleg egy rövid történetet, ami a tárgyhoz kapcsolódik.

Ha ez a munkát kivitelezésre kerülhet, bizony a fiatal nemzedék rengetegét nyer vele. Gyarapítja ismereteit a hagyományait illetően, ápolja és fenntartja azt, nem utolsó sorban ragaszkodik gyökereihez.

Ha érdeklő a téma és felajánlana valamit, egy régi bútordarabot, használati tárgyat, viseletet, vagy ehhez kapcsolódó szokást, történetet, vagy bármiben számíthatnánk a segítségére, javaslataival felkeresheti a községi könyvtáros-kultúrfelelőst vagy a kistérségi társulást. Támogatását várjuk tisztelettel,

Szabó Kázmér és Kozma Anna.

Néptáncre hangolódva

A 2015-2016-os tanévben felkérték a „Mártonffy György” Általános Iskola nyolcadikos diákjai (természetesen a kezdeményezők az osztályfőnökök voltak...), hogy segítsék nekik betanulni egy felcsíki koreográfiát, amivel az évzáró műsoron lépnek színpadra. Természetesen megtisztelték a felkéréssel, így az utolsó előtti pillanatban színpadra tudtunk vinni egy elég színvonalas koreográfiát, ami a visszajelzések alapján „szenzációs”-ra sikeredett.

Ennek a kezdeményezésnek az alapján lelkesedtek a kisdíákok, tanítók és a 2016-os év elejétől indítottunk két csoportot, az elején 60, mára már csak 40 diák vesz részt rendszeresen a próbákon (egyik csoport előkészítő, I., II. osztályosokból áll, másik III., IV. és V. osztályosokból), akikkel egy héten egyszer egy-egy órában néptánc, népdallal, gyermekjátékokkal foglalkozunk, ünnepek előtt egy-egy kézműves foglalkozást is besorolunk. Ebben négy tanító és egy óvónő van segítségemre, név szerint: Antal Etelka, Ambrus Irma, Váncsa Éva, Székely Katalin tanítónők és Dobos Melinda óvónő. Az iskola tornatermében tartjuk a próbákat, és meglepően jól haladnak a gyermekek.

Mért jó a gyermeknek ez a fajtája a mozgásfejlesztésnek?

Első és talán legfontosabb szempont, hogy ők a játék és táncmozdulatok közben remekül szórakoznak, és nagyon jól érzik magukat, **tehát a szórakozás, örömforrás, alapszükséglete a gyermeknek, mert élményt nyújt.** A játék és táncmozdulatok gyakorlása során megszerzett ismeretek rendet teremtenek, önfegyelmre nevelnek, erkölcsi tartás megszerzésére alkalmasak, közösséget

építenek, ízlésre nevelnek, zenei és mozgáskultúrájukat csiszolják, **azaz a beszédétől, a mozgáson, a gondolkodásig mindent fejleszt.** Gazdagodik a játékkincsük, **kipróbálják önmagukat, harmonikus személyiségüket lehet fejleszteni.** Megtanulnak játék közben együttműködni egymással, ugyanakkor figyelnek is egymásra, vagyis a csapatszellemre való nevelést jelenti. Észrevétlenül sajátítják el a szabályokhoz való igazodást a felnőtteket figyelve! **Mivel önkéntesen megválaszthatják a játékot, arra nem figyelnek, hogy nekik szabályokhoz kell igazodni! Ez által lassan-lassan készülnek a felnőtté válásra.** Nem utolsó sorban eddig nem ismert vagy alig ismert kultúráját tanulja, szereti meg, ezáltal fejlődik az egyénisége, eldöntheti hovatartozását.

Aprócska lépésekben haladunk, de reményeink szerint az évzárón meg tudjuk lepni a szülőket egy rövidke színpadi produkcióval. Augusztusban szeretnénk szervezni az aktív táncos gyermekeknek egy kezdő táncot, ahol egy kicsit intenzívebb lenne a tanítás, és a táborban tanultakkal majd a színpadon büszkélkednénk augusztus 15-én, a Nagyboldogasszony Napok keretén belül.

Annak jegyében, hogy értéket képviselnek majd ezek a gyermekek, életük során fenntartják és művelik őseik hagyományait, vagy legalább nem vetik meg, egy idézettel zárnam soraimat, Horváth István Magyarózdi toronyaljja című, 1971-es kiadványából, miszerint: „Úgy védekezett az enyészet ellen, hogy megőrizte a feledésbe, az enyészetbe hullót, s amennyit megőrzött, annyit a múltból, magából, korából is kimentett a halál uralma alól. Azzal fogott ki az időn, amikor az már közel sodorta sírjához, hogy ellenkező irányba nézett, nem a sír felé. (...) Az öregség értelmét abban látta, hogy kicselezve a halált, a maga által megélteket az utódoknak igyekezett átmenteni – tanulságképpen.”

Kozma Anna

Szólások, mondások

(Népi bölcsességek)

Csak a másik hasznára végzett munkának van igazi értéke.

Az érvényesülés egyik eszköze, a hazudozás.

Olyan nő nincs, aki a tévedéseit ne tudná megmagyarázni.

Nem az az igazi férfi, aki a nőket szereti, hanem akit a nők szeretnek.

Sok emberben csak azért nincs több rosszság, mert már tele van vele.

Semmivel és senkivel el nem cserélhető tulajdonságunk: születésünk és halálunk.

Csak a pap meg ne dicsérjen, ő az, aki a végén mindenkit megdicsér.

Törpék között könnyű nagygnak lenni.

(Dr. Toró Árpád: Küzdelem a kaszával című könyvéből. 2013.)

MESTERSÉGÜK CÍMERE...

Szinte ezzel a közismert mondással lehetne jellemezni azokat a leköszönt nyugdíjas tűzoltókat, akik az akkori körülmények között, és az akkor rendelkezésükre álló eszközökkel igyekeztek segíteni a bajba jutott családoknak.

Bizonyára a mai fiatal generáció talán el sem tudná képzelni, hogy ezelőtt 50-100 évvel egy kiütött tűz esetén mit tettek, hogyan mentették a menthetőt. Az igaz, hogy ma már korszerű tűzoltóautók és megfelelő eszközök állnak az alakulatok rendelkezésére, s így mondhatjuk, könnyebben beavatkozhatnak a bajba jutottak segítségére. Valljuk be azonban őszintén, hogy mindenkor – akár régen, vagy most –, nehéz dolguk volt a tűzoltóknak. A lakosság segítése pedig mindig jól jön, hisz a közös, önzetlen hozzáállás nélkül elképzelhetetlen volna a javak mentése egy ilyen katasztrófa esetén. A régi időkben még a nagyharangot is „félreverték”, jelezvén, hogy tűz ütött ki valakinek a portáján.

Községünkben mindig voltak olyan emberek, akik önkéntes alapon szerveződve készenlétben álltak egy tűz vagy árvíz megfékezésére. A tűzoltó alakulatok szervezett formáját mi sem bizonyítja jobban, mint az a képen látható, 1902-ből származó zászló, amelyet a jenőfalvi tűzoltószerteremben őriznek. Feltételezhetően ezt az évet tekinthetjük a faluban szervezett első tűzoltó egyesületnek. Az azóta eltelt évtizedek alatt egyre hatékonyabbá vált ez a munka, mindkét faluban külön-külön tűzoltó alakulatok létesültek, amelyek időnként gyakorlatoztak, versenyeken vettek részt, a parancsnokok pedig tanfolyamokon sajátították el itthoni szakmai teendőjüket.

Jenőfalván sok éven keresztül id. Zágony Jenő, Erőss Árpád, Szopos Ágoston, Márton Barabás és Kozma Mihály látták el a parancsnoki feladatokat, most pedig Szekeres Attilára hárul ez a feladat.

KOZMA MIHÁLY több éven keresztül, 2010-ig volt Jenőfalván a tűzoltó alakulat parancsnoka.

- Én a tűzoltóságnál voltam katona, 1972-ben szereltem le, és már abban az évben csatlakoztam az itthoni önkéntes tűzoltókhoz. Akkor Erőss Árpád bácsi volt a parancsnok, nagyszerű szervezőnek bizonyult, minden hónapban gyakorlatoztunk, közben versenyekre jártunk, ahonnan elismerés (diploma) nélkül sosem jöttünk haza. Minden 2-3 évben felkészítőn vet-

tünk részt, amelyek nekünk tulajdonképpen a tűzmelegelési szabályok itthoni népszerűsítését jelentette. Ezeket a feladatokat kellett a lakossággal ismertetnünk. Régebben Jenőfalván a lakosság körében meg volt szabva, hogy tűz esetén kinek mi a feladata. A kapukra piros festékkel rá volt festve (veder, lapát, csákány, létra stb.), hogy az ott lakó milyen eszközzel vegyen részt a tűz oltásában. A tűzoltó alakulat tagjainak kapujára egy T.O. (tűzoltó) piros jel volt festve, amit a falu minden lakója ismert. Az alakulat tagjainak kürtszóval jelezték a tüzet, riadót fújtak. Ez a kürt most is megvan a szerteremben, akárcsak a „matuzsálemkorú” kézi fecskendők. Ezeket a fecskendőket lovakkal vontattuk a távolabb eső tűzfészekhez, a közelebbi tűzhez pedig az alakulat tagjai és a többi ember segítette a tüzet megközelíteni. Ezek a fecskendők most is működőképesek, igaz rájuk férne egy kis takarítás, valódi ereklyéknek számítanak. Ezen kívül ott vannak a tablók, amelyeken a korabeli tűzoltók láthatóak, sajnos köztük néhányan eltávoztak az élők soraiból. A tűzoltó alakulat kiadásait, úgy mint az egyenruhák értékét legelőtakarításból, valamint széna értékesítéséből fedeztük, amit az alakulat tagjai állítottak elő. Jó lenne, ha a mai iskolás gyermekek meglátogatnák a tűzoltószerteremt, hiszen ők már csak a modern tűzoltóautókat ismerik.

Az alakulatokban mindig jó volt a hangulat, az összetartás, kirándultunk, táncokat, színdarabot tanultunk Barabás Vilmos tanító bácsi közreműködésével, amelybe a családtagok is bekapcsolódtak. Véleményem szerint ez az önkéntes tevékenység szép dolog, jó segíteni a bajba jutottakon, látni, érezni a közösség szeretetét, megbecsülését. A tűzoltói önkéntesség szerintem a jóindulaton múlik, igaz, erre egy kicsit „születni” is kell.

BÍRÓ BALÁZS közel 20 évig volt a karcfalvi tűzoltó alakulat parancsnoka. Karda Domokostól vette át a vezetést. Balázs (Feri) bácsi idejében építették fel a régi néptanács hátsó udvarán a tűzoltó szerteremt, mert addig más helyen tárolták a felszereléseket. Az utóbbi időben az épületben tantermeket képeztek ki, a tűzoltó felszereléseket átvitték a polgármesteri hivatal szerterébe.

- A kézi fecskendők mind megvannak – mondja a volt parancsnok -, az egyiket 1888-ban Magyarországon, Sopronban gyártották, de a másik is az 1800-as évek elején készült Budapesten. Mindegyiket

szükség esetén bármikor lehet használni, igaz rájuk férne itt is, akár csak Jenőfalván egy jó erős takarítás. Igaz, most már van egy modern tűzoltó-csi a községben, amit gyorsan a tűz helyszínére lehet juttatni. Ezeket a régi fecskendőket azonban meg kell tartani, megbecsülni, hogy a mostani tűzoltók és a gyermekek is lássák, milyen eszközöket használtunk régen. A tenni akarás egyik bizonyítéka, hogy 2000-ben mi is 40 személynek saját erőből egyenruhát készítettünk. A közbirtokosságtól fát vettünk, azt kitermeltük és eladtuk, ebből fizettük ki az egyenruhák árát. Nagyon szorgalmasak voltak az alakulat tagjai, 17-18 évtől 60 évig tevékenykedtek, csak az számított, hogy elég gyorsan, hozzáértéssel végezzék a tűzoltást. De nemcsak ott kellett ügyeskedjenek, mert mi is versenyeken, gyakorlatokon vettünk részt hol jobb, hol gyengébb eredménnyel. A cél azonban az volt, hogy mindig tanuljunk, és a versenyeken ellessük mások hogyan csinálják jobban. Aki kiüregedett, és nem bírta már a gyakorlatozást sem, tiszteletbeli tag maradhatott, és velünk együtt részt vehetett egy – egy ünnepi felvonuláson, mint például Nagyboldogasszony napján, vagy amikor tűzoltó társunkat kísértük utolsó útjára. Az akkori néptanács vezetői, ahol tudtak segítettek. Például egy ideig a tűzoltóknak nem kellett „önadót” fizetni, de az éjjeliőrségtől is felmentettek. Hogy időnként milyen nehézségek voltak, azt nem kell mondom, hisz a tűzoltók munkája soha nem volt és nem is lesz könnyű, még akkor sem, ha modernebb felszerelésekkel kell dolgozzanak. A lényeg, hogy egy jó tűzoltó alakulatnál a parancsnok és a tagok között egyetértés legyen, egymást mindenben segítsék, és fegyelmetten helyt álljanak mind a gyakorlatoknál, mind pedig egy esetleges katasztrófa elhárításánál.

Lejegyezte:
Németh Szilveszter

Beavatkozásra készen

2016-ban nem volt annyi bevetésünk, mint 2015-ben a tüzeseteket illetően, de jött az árvíz, ami elég sok problémát okozott.

Januárban Madarason vettünk részt egy oltásban, ahol a gazdasági épületek gyúltak meg. A tavaszi avarégetések alatt egyszer, az őszi tarlóégetések alkalmával is egyszer kellett kivonulnunk, hogy eloltsuk a felügyelet nélkül hagyott tüzet. Október 9-én a Csíkszeredai Katasztrófavédelemtől kaptunk riasztást, hogy tűz van Kődben, a Márton Csaba tanyáján. Szerencsére csak a kicsiház teteje gyúlt meg, amit hamar sikerült eloltani.

Tavasszal részt vettünk a megyei verseny zonális szakaszán, ahonnan az első helyezett megy tovább a megyei versenyre. Ezek nem mi voltunk, de ősszel a Felcsíki Vándorkupán elhoztuk a harmadik helyezettnek járó serleget.

A 2017-es évet sajnos egy kemény beavatkozással kezdtük. Tamás Zaki bácsi gazdasági és melléképületei borultak lángba. A tűz olyan gyorsan terjedt, hogy ezekből megmenteni már semmit nem lehetett, csak annyit segíthettünk, hogy a tűz ne terjedjen át a lakóházra, valamint a szomszéd gazdasági épületeire. A tüzesetet követően gyűjtést szerveztünk a község területén. Jenőfalván 16.212 lej, Karcfalván 11.165 lej, összesen 27.377 lej gyűlt össze. A károsult és a magam nevében mindenkinek megköszönöm a segítséget.

Idén sikerült létrehozni a tűzoltó egyesületet, ami egy jogi alapot biztosít a már meglévő alakulatoknak. Erre azért volt szükség, hogy amikor pályázati kiírások vannak, mi is pályázni tudjunk, hiszen mindig szükség van a felszerelés bővítésére és fejlesztésére. Ugyanakkor így tudunk adományokat is fogadni, például ha valaki jövedelmi adójának 2%-át alakulatunknak szeretné adományozni, szívesen elfogadjuk és megköszönjük. Amennyiben valaki ezt meg szeretné tenni, a polgármesteri hivatalnál van erre lehetőség.

Nagy József-Lóránt, katasztrófavédelmi felelős

BÖNGÉSZDE

A Hargita Népe közéleti napilap ez év február 20-i, hétfői számában Darvas Attila, a lap munkatársa egy igen érzékeny témát érint a villanás rovatban "Trehányság magas fokon" címmel. Nem tudom, településünkre mennyire vonatkoznak az ott megfogalmazott gondolatok, de mindenképpen tanulságos lehet mindannyiunk számára. Ezért érdemes idézni belőle: „Az elmúlt néhány napban az igazi meleg, tavaszi időjárásnak köszönhetően a hideg és vele együtt a hó is kezd szépen eltakarodni. Így ami eddig szép fehér volt, most mocskos lesz, s szemünk elé kerül az emberi gondatlanság, trehányság nyoma. Például vannak olyan csíki települések, ahol sem tavasszal, sem ősszel nem törődnek az emberek azzal, hogy a portájuk előtt lévő sáncot kitakarítsák[...] A víz kiömlik az útra, amely reggelre felfagy – éjszakánként még hidegek vannak -, és az autósok, akik nem tartanak hozzá ehhez, nagyon gyorsan bajba kerülhetnek. Vagy a másik oldal: a víz visszafolyik a portára, megtöltve az udvart, illetve pincéket. Persze azon nyomban hibás is van: a tanács. A megyei és a helyi, hogy nem oldják meg egyszer s mindenkorra ezt a problémát, vagyis hogy a kapujuk előtti sáncot nem takarítják ki. Végül is így

kell ezt csinálni: saját házunkban vagy az udvarunkon sem kell rendet tartani, hiszen majd a tanács kiküld valakit aki elmos, feltakarít, sepreget stb. helyettünk. Egyszerűen néha szörnyű, hogy milyen igénytelenek tudunk lenni, nemcsak mással, de még saját magunkkal szemben is. Ha nem sajnálnánk magunktól azt az egy óra munkát, amely idő alatt ki lehetne takarítani a sáncot, akkor most a víz nem az úton folyna – magával sodorva palackokat és további szemetet -, hanem a helyén. Mennyivel szebb látvány lenne, nem?”

Kiböngészte: N. Szilveszter

A Székaszó jegétől a magyar válogatottig

Egyre ismerősebben cseng minden közszéklakó számára (és nemcsak a jenőfalvi Péter Andor neve. Nem is csoda, hiszen a 17 éves Kósabeli legény olyan eredményeket ért el a jégkorong terén, amit nem sokan tudnak felmutatni. Legújabb sikerei kapcsán készítettünk egy rövid interjút vele, amit alább olvashatnak.

- Jenőfalvi gyerekként nyilván adta magát, hogy gyermekkorodban hokizni kezdj. Mégis volt valaki, esetleg egy példakép, aki miatt elkezdted komolyabban foglalkozni ezzel a sportággal?

- Igen, az unokatestvérem Péter Levente akkor a HC Csíkszeredában játszott, s édesapám majdnem minden meccsre bevitt, ott kezdtem el azon gondolkodni, hogy milyen jó lenne, ha egyszer én is ott játszánék.

- Hosszú út van mögötted, reméljük még sokkal hosszabb előtted. 2010-ben minek, vagy kinek a hatására hagytad itt az otthonodat, és költöztél Székesfehérvárra?

- Kercsó Árpi bácsi felkereste az unokatestvéremet, aki éppen Székesfehérváron járt, s azt mondta neki, hogy örülne, ha ki mennék a csapatában játszani, de ha most nem megyek, akkor többet nem fog hívni. Volt egy hetünk eldönteni, ami addigi életem legnehezebb hete volt. A szüleim azt mondták döntsem el én, ők támogatnak, ha ki akarok menni. Végül Levente addig biztatott, amíg azt mondtam, rendben, kimegyek, de csak ha jön velem édesanyám. Így is történt, édesanyámmal ketten utaztunk kis Székesfehérvárra, aki időközben állást kapott, és azóta is itt van.

- Milyen volt 11 éves kisfiúként Magyarországra költözni? Mi volt számodra a legnehezebb?

- Az elején volt három nagyon nehéz nap. Az első, amikor kiértünk, és az akadémia igazgatója bevitt az iskolába, hogy írasson be, de én egyebet nem mondtam csak azt, hogy nincs értelme, úgymint hazamegyek. A kollégiumban a szobámból nem nagyon jártam ki, de akkor bejött egy fiú (aki azóta is az egyik legjobb barátom) s hívott videojátékozni, de mondtam, hogy még ilyen nem járt a kezemben. Ekkor nagyon kedvesek voltak, elmagyarázták a játékszabályokat, közben beszélgettünk, s rájöttem, hogy nem lesz itt gond, feltalálom magamat. Nagyon nem volt arra időm, hogy honvágyam legyen: reggel iskola utána három edzés, mikor visszaértem egy kicsit tanultam, s már el is telt a nap.

- Meséld az elmúlt 7 évről, milyen csapatokban játszottál?

- Székesfehérváron az Ifj. Ocskay Gábor Jégkorong Akadémián az U12, U14, U18, U20- as korosztályt végigjártam, jelenleg az U20- as csapatban játszok. Ezen kívül a korosztályos válogatott tornákon és a világbajnokságokon részt vettem! Az idei szezonban lehetőséget kaptam játszani a Fehérvári Titánok MOL ligás csapatában!

- Az elmúlt év kiemelkedő sikereket hozott a számodra. Melyek voltak ezek?

- Hála Istennek tényleg egy nagyon szép évet hagytunk magunk mögött. Egy elég fiatal csapattal sikerült két bajnokság döntőjében is felülmúlni a Mac Budapest csapatát, igaz a végsőig húztuk, s így két nap alatt két aranyat tudtunk megnyerni. Ezután jött a válogatott összetartásról az e-mail, hogy bent vagyok a bő keretben, s ha kiharcolom a helyemet a 22 fős csapatba, akkor utazok a világbajnokságra. Nagyon örültem, hogy ez összejött, de annak még jobban, hogy egy világbajnok csapatnak a részese lehettem. Ezek után kaptam meghívót az U20- as válogatott bő keretébe augusztusban, és ott is sikerült bent maradni a 22 fős keretben. Ekkor az Amerikai Egyesült Államok U18- as válogatottjával játszottunk, amelyből egy jó páran az NHL- ben fognak játszani egy pár éven belül. Nagyon jó érzés volt egy ilyen csapat ellen játszani, és az amerikai válogatott ellen a magyar válogatott legjobb játékosa lenni. December elején kezdődött az U20- as világbajnokság, ahova 17 évesen nem gondoltam, hogy bekerülhetnék, de hála Istennek ez is összejött. Meccsről meccsre jobbak lettünk, és nyertük a meccseinket. A negyedik meccsünkön a lengyelekkel játszottunk, ami egy előrehozott döntőnek számított, ezen sajnos kikaptunk, ami azt jelentette, hogy ha a lengyelek megverik a nem túl jó formában lévő olaszokat, akkor ők az elsők. Az olaszok nagyon jól mentek bele a meccsbe és megverték a lengyeleket, aminek köszönhetően megint a mi kezünkben volt a sorsunk, ha nyerünk a szlovének ellen, akkor U20- as világbajnokok vagyunk. Nagyon jó mérkőzést játszottunk s 1-3- ról a harmadik harmadban sikerült megfordítani a mérkőzést, és megnyerni. Hazai közönség előtt világbajnokok lettünk, egy év alatt másodszer. Így sikerült másodszer a magyar csapat legeredményesebb játékosa lenni.

- Milyen célokat tűztél ki az idei évre, és hosszútávon mi a legnagyobb álmod a jégkorong berkeiben?

- Az idei évben is az a cél, hogy megnyerjük a magyar és az osztrák bajnokságot. Az U18- as világbajnokságon részt venni, s ott jól szerepelni. Decemberben az U20- as világbajnokságon részt venni s ott is jól szerepelni! Minél több Mol liga meccsen szerepelni szeptembertől. Hosszú távú célom, a fehérvári felnőtt csapatban játszani, s a magyar válogatott meghatározó játékosa lenni. A későbbiekben a csíkszeredai mezt magamra húzni.

Kérdezt: Szőcs László

Népművészet- népköltészet

Hargita újság 1979. május 13-i és október 28-i számaiban a néhai Randják József szerkesztésében egy oldalnyi népművészeti-népköltészeti anyagot közöltek Karcfalváról és Csíkjénőfalváról. Az ott megjelent népdalok, balladák, népi mondások és egyéb hasznos dolgok összegyűjtése az akkor még iskolás (de a közelmúltban elhunyt) Sugár Antal nevéhez kötődnek, aki önszorgalomból próbálta megörökíteni, és közreadni az itt élő emberek életével kapcsolatos régi szokásokat.

Nézzük azonban, mit is ír róla az említett korabeli sajtóban Kristó Tibor, a lap újságírója: „A csíkkarcfalvi Általános Iskola egyik jeles tanulójáról van szó, aki maga vállalta azt a nemes feladatot, hogy hozzájárul szülőfaluja kallódó szellemi és tárgyi hagyatékának a gyűjtéséhez, megőrzéséhez. Ez a gyűjtő szenvedély (...) igen rokonszenves vonása a VIII. osztályos SUGÁR ANTAL-nak. (...) A tanítási órák befejeztével, hetente két alkalommal is ingázik Csíkkarcfalva és a csíkszeredai Megyei Múzeum között. (...) A múzeum barátjaként fogadja, és buzgalmát épp a napokban azzal a kitüntetéssel jutalmazta, hogy a karcfalvi iskola-gyűjtemény egyik ápolójának, gondozójának tette meg...”

A Jenőfalváról külön összeállított oldalon Sugár „Öcsi” többek között így ír: „Karcfalvától csak egy nagyon keskeny utca választja el, jelezvén az ősi határt. De ezt a határt számtalanszor átlépik mind a jenőfalviak, mind a karcfalviak. Én is számtalanszor átlépek, és némi büszkeséggel második szülőfalumnak is érzem-tartom Jenőfalvát...”

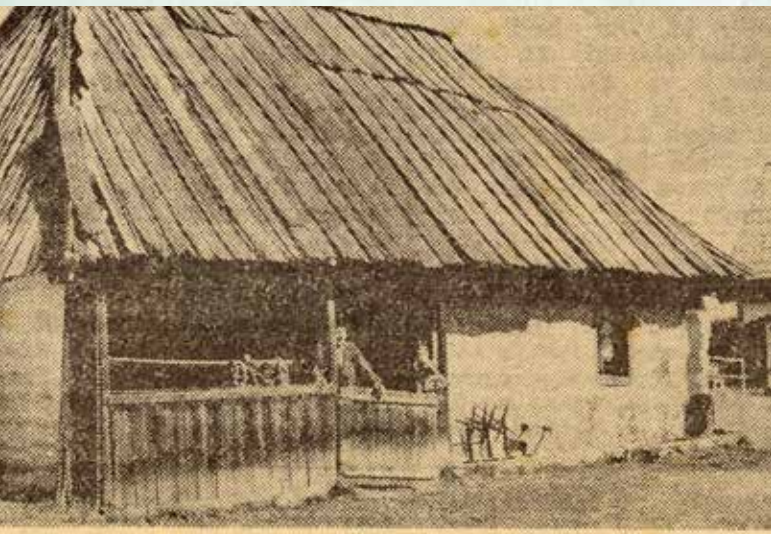
A két falut járva, elbeszélgetett az akkori idős emberekkel, asszonyokkal, akiktől feljegyzett népdalokat, egykori helyi gyógymódok

alkalmazását, babonás hiedelmeket, dülő- és határneveket, helyi szólásmondásokat, a régi ételfeleségek használatát, vagy éppen a népviseleti szokásokat. Ilyen adatközlő volt például az akkor 84 éves Karda Ágoston, a 77 éves Szabó Antal, a 78 éves Gidró István, a 73 esztendőes Bíró Regina, a 71 éves Kedves Albert, a 67 éves Szentés József, a 65 éves Kedves Magdolna és még sokan mások. Örvendetes volna, ha ma is akadna egy-két helyi tanuló, aki végezne hasonló munkát.

■ Karda Ágoston és Bíró Regina

alkalmazását, babonás hiedelmeket, dülő- és határneveket, helyi szólásmondásokat, a régi ételfeleségek használatát, vagy éppen a népviseleti szokásokat. Ilyen adatközlő volt például az akkor 84 éves Karda Ágoston, a 77 éves Szabó Antal, a 78 éves Gidró István, a 73 esztendőes Bíró Regina, a 71 éves Kedves Albert, a 67 éves Szentés József, a 65 éves Kedves Magdolna és még sokan mások. Örvendetes volna, ha ma is akadna egy-két helyi tanuló, aki végezne hasonló munkát.

Az alábbiakban a S.A. által gyűjtött anyagból közlünk az akkor Jenőfalván gyakran emlegetett szólásmondásokból:

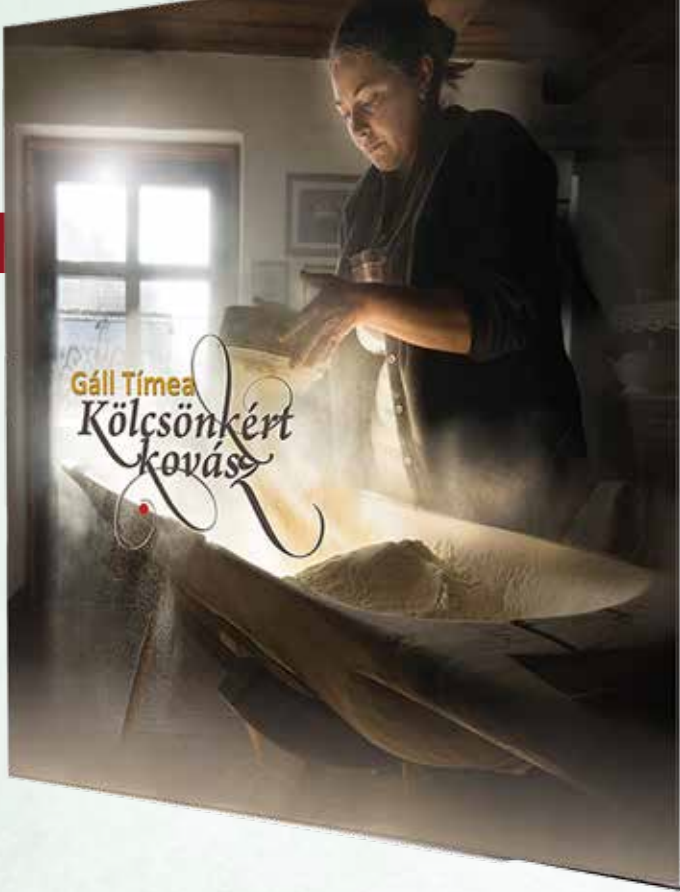
„1748-ban építém ez házat tavasz időben...”

- Keresztül esett, mint Bot Emerencia a cséplésen.

(Bot Emerencia a faluban élő öreglány volt. Ezért fogadott emberek művelték meg a földjeit. Egyik ősszel csak nagy későre fejezték be a cséplést. Emerencia kiment az udvarra és így hállalkodott: „Jaj be jó, hogy megvan.” Eközben hátrafelé lépegetve megbotlott a cséplőgép rúdájában és hanyat esett. Azóta használják a fenti szólásmondást.)

- Kútba esett, mint a Gyenge István malaca.

(A faluban élt egy Gyenge István nevű ember, akinek volt egy malaca. A malac egyik nap úgy eltűnt, hogy nem kapták meg. Másnap azt mondja a felesége: úgy eltűnt, mintha kútba esett volna. És a következő nap meg is találták a kútban a malacot. Azóta él ez a szólásmondás.

Zsigmond-féle malom! Hát ki ne tudna róla Karcfalván, Jenőfalván, de az egész környéken erről a hajdan híres malomról? Bizonyára a mai fiatalok csak a Zsigmond Malom Fogadóra gondolnak Madarason, ott bent a réten, a fűzfabokrok között, amelyet most már a főútról néhány perc alatt meg lehet közelíteni.

Nem így volt ez azonban régen, amikor csak szekérral vagy gyalog, a kicsi szekérbe helyezett gabonászsákkal döcögve lehetett elérni e csodálatos „települést.” Valamikor gyermekként én is elkísértem a madarasi nagyapámat vagy édesanyámat a malomhoz, és csodálkozva néztem, ahogyan Ignác bácsi felönti a garatra a gabonát, majd rövid várakozás után már térhettünk is haza a megőrölt liszttel. Igen, így is volt, mert ha kevesebbet vittünk örölni, a molnár hamar elintézte a dolgot, nem kellett újból

feljönni, Ignác bácsi szerint „felfordulni” a liszt után azon a felszegi keskeny utcácskán. Gáll Tímea is könyvében erre utal gyermekkori visszaemlékezésében, amikor nagyapjától megkérdezték a madarasiak, akik jól ismerték mondásait, és mindig nála öröltettek, hogy mikor jöhetnek az örlemény után.

A Kölcsönkért kovász című könyv igazi kuriózum mindenki számára, de főleg azon háziasszonyoknak, akik szeretnék próbára- és változtatossá tenni főztjeiket. A képeskönyv alcíme – Kosztoskönyv régi és új tétélekkel – is azt sugallja, hogy a szerző az anyai nagyszüleinél töltött időszak alatt a gyermeki szemmel látott, és a nagyanyjától hátramaradt receptes füzet alapján próbálja megismertetni az olvasóval azokat a recepteket, amelyeket akkor készítettek. Ugyanakkor a felnőtté válás időszakának gasztronómiai tudását is átadja nemcsak a háziasszonyoknak, hanem a főzés-sütésben jártas szakembereknek is.

E kiadvány értékét növeli az a tény is, hogy a bemutatott ételeket és süteményeket Ádám Gyula fotóművész kitűnő képei ábrázolják, harmonikus összhangot teremtve szöveg és kép között. A fotók mellett a tipográfia is az ő keze munkáját dicséri. A szerkesztést és a korrektúrát pedig Lázár Csilla végezte. Mindhármuk érdeme, hogy egy ilyen kitűnő könyvet tarthatunk a kezünkben.

Németh Szilveszter

Életképek egy orvosi pályáról Balánbányától Csíkmadarasig

16 |

Egészen biztos, hogy a községben még mindig sokan visszaemlékeznek azokra az időkre, amikor Dr. Élthes Endre Felcsík egyetlen orvosa volt. A nagytusnádi származású Élthes család harmadik gyermekeként 1892-ben született Gyimesbükkön. Azért Gyimesbükkön, mert édesapját oda helyezték ki, édesapja volt ott az első magyar nyelvű kántortanító.

Szüleinek életpéldája és életpályája fontos volt számára, hisz tőlük merítette a saját életéhez és embertársaihoz való viszonyulását.

Dr. Élthes Endre szinte egész orvosi tevékenysége – néhány év kivételével – Csíkkarcfalvához fűződik, itt lakott családjával, és több mint 45 éven keresztül gyakorolta orvosi hivatását.

Élthes doktor anyakönyvi neve Élthes András-József, de érettségi diplomáján (a Csíksomlyói Római Kath. Főgimnáziumban érettségizett 1910-ben) és számos újságcikkben Élthes Endreként szerepel. Orvosi tanulmányait Kolozsváron végezte, de közben az első világháborúban önkéntes orvosként szolgált az osztrák-magyar hadseregben, ahol több katonai kitüntetésben részesült.

Fennmaradt igazolványok szerint a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium 1915-ben a 82. gyalogezredbeli egyéves önkéntes címzetes őrmesteri tevékenységéért a második osztályú ezüst vitézségi érmet kapta;

1917-ben a 23. helyőrségi kórház segédorvosaként a bronz katonai érdemérem a kardokkal elismerést kapta.

Vörös Kereszt díszjelvényt adományozott neki a volt osztrák Vörös-Kereszt társulat.

A volt magyar királyi 9. honvédelmi gyalogezredben teljesített szolgálatáért a Károly-csapatkereszt viselésére kapott jogosultságot. 1918 végén tért haza.

Általános és sebészorvosi diplomájának megszerzése után 1919 februárjában nevezik ki Csíkkarcfalvára körorvosnak, ahol gyakorlatilag – néhány év megszakítással – élete végéig, vagyis még nyugdíjba vonulása után is gyógyított egészen haláláig, 1964-ig.

Az 1920-as és 30-as években nehézségei voltak a román nyelv gyakorlásával, ezért közben elhelyezték, de a 30-as évek végén ismét visszatérhet állomáshelyére, Karcfalvára.

A Marosvásárhelyi Orvosi Kamara tagja 1941-től, és ugyanebben

az évben nevezik ki Csíkszereda Megyei Város orvosává.

A II. Világháború idején behívták katonának, ahol ugyancsak orvosi teendőket végzett, de fogságba esett, ahonnan 1945. július 5-én szabadult, hazatért Csíkkarcfalvára. Néhány nap múlva július 17-én Csíkvármegye Főispánja a hozzá küldött levélben így ír: „Tudomásul veszem hadifogságból való visszatérését, továbbá azt, hogy a csíkkarcfalvi körorvosi körzethez tartozó községek összlakosságának egyhangú óhaja és kívánsága szerint a csíkkarcfalvi körorvosi állásba visszatérve orvosi működését megkezdi.”

Felcsík lakosságának közkedvelt orvosa, szükség esetén foghúzást, nőgyógyászati teendőket és kisebb sebészeti beavatkozást is végzett. Szakmai felkészültségét, tudását, rátermettségét jól tükrözi az is, hogy a sokszor laborvizsgálatok nélküli, alapos kikérdezés és betegvizsgálat alapján felállított lehetséges diagnózist a marosvásárhelyi orvosi szaklaboratóriumi vizsgálatok visszaigazolták. Orvosi szaklapokat járattott, hogy az újdonságokkal mindig napirenden legyen.

Karcfalvi körorvosi teendői mellett 1946. április 11. és 1947. május 10. között Csíkvármegye főorvosa is.

Önzetlen segítsége, gyógyítása mellett részt vett a nép egészségügyi nevelésében. Ezt bizonyítják például a Csíkkarcfalvi Katolikus Népszövetség Csíknagyboldogasszonyi Tagozatának jegyzőkönyvei is, ahol rendszeres művelődési tevékenység folyt, tagjai gyakran találkoztak és a lakosságnak különböző ismeretterjesztő előadásokat tartottak. Dr. Élthes Endre körzeti orvos minden alkalommal kivette részét a köznevelésből, különböző ismeretterjesztő, tudományos és orvosi előadásokat tartott.

Derzi Élthes Éva

Folytatás a következő lapszámban

Forrás: SALAMON József,
2014 Gyimes. Magánkiadás,
Csíkszereda

Dr. ENDES Miklós, 1994 Csík-, Gyergyó-, Kászonszék (Csík megye) földjének és népének története 1918-ig. Akadémiai Kiadó, Budapest

Mit kell tudni az influenzáról?

A hűléses megbetegedések évszakában vagyunk, ezért úgy gondolom aktuális egy kicsit körüljárni az influenzás megbetegedések témáját. Az influenza egy rendkívül fertőző betegség, melyet a Myxovirus influenzae A, B, és C típusú vírusok terjesztenek. Az A típusú influenza vírus a legelterjedtebb, embern kívül más emlősöket (sertés, ló) és madarakat is képes megfertőzni. Ez a kórokozó a felelős a legnagyobb járványok

és a legsúlyosabb betegségek kialakulásáért, mivel könnyen mutálódik (változik). Több altípusa ismeretes: a H1N1, H2N2, H3N2. A H1N1 altípus okozta 1918-ban a spanyolnátha járványt, amely becslések szerint 20-40 millió ember halálát okozta.

A B típusú influenza kisebb járványokat tud okozni, míg a C típusú csak szórványosan jelentkezőket. Egy francia statisztika szerint az influenzajárvány decemberben kezdődik és 9 hétig tart, ugyanakkor a lakosság 3-8 %-át betegíti meg. A betegség cseppfertőzéssel és közvetlen érintkezés útján (váladékkal, szennyezett kéz útján), vagy indirekt módon (fertőzött tárgyak) terjed. Egy rövid (1-4 nap) lappangási idő után a betegség tünetei jelentkeznek: magas láz (39-40 fok) 1-5 napig, hidegrázás, izomfájdalom, fejfájás, étvágytalanság, szédülés, torokfájás, orrfolyás, száraz majd hurutos köhögés, amely 7-10 napig is eltart.

Az influenzás beteg a tünetek jelentkezése előtt már 24 órával fertőző, és általában 7 napig az is marad. A kórokozó életben maradását elősegíti a hideg és száraz környezet. Sokszor bakteriális felülfertőződés is bekövetkezhet, és szövődeményként tüdőgyulladás vagy felső légúti betegség (középfül-, arcüreg-, és gégegyulladás), súlyosabb esetekben agyhártyagyulladás, is kialakulhat. Rizikófaktorok közé tartozik az életkor, a krónikus betegségek (asztma, cukorbetegség, szívbetegség, veseelégtelenség, rák, HIV fertőzöttség,) terhesség, csecsemőkor.

Az influenza tüneti kezelésére paracetamol, aspirin, 1000 mg-os C vitamin szedhető, ugyanakkor orr-ödéma csökkentő orrcsepp használható. Fontos az ágynyugalom, a megfelelő hidratálás (vízivás), és orvoshoz fordulás.

Ma már léteznek specifikus antivirális szerek (Relenza, Tamiflu), amelyek krónikus betegek vagy gyermekek esetében alkalmazhatók, amit a tünetek megjelenése után lehetőleg rögtön, de legkésőbb 48 órán belül adni kell. A rizikócsoportba tartozó betegeknél ajánlott az antibiotikum adása akkor is, ha nincs bakteriális felülfertőződés.

Az influenzás megbetegedés megelőzésének legbiztosabb formája az influenza elleni védőoltás. Ebben az esetben tudni kell, hogy az oltás helyén fájdalommal jár, kisebb gyulladás jelentkezhet, viszont az oltás semmilyen körülmények között sem okozhat influenzát, mivel a vakcina inaktívált vírustörzskeket tartalmaz.

Egyes országokban előszeretettel használják a homeopátiás szereket az influenza megelőzésére és kezelésére. Hangsúlyozni kell, hogy a homeopátia nem helyettesíti a gyógyszeres kezelést, de kiegészítésként adható, főleg a rizikócsoportba tartozó betegeknek. Ilyen készítmény az Oscillococcin amelyet 2X1-es adagolásban alkalmaznak.

Franciaországban minden évben az ajánlott vírustörzskekből a nálunk is kapható védőoltás mellett homeopátiás szert is készítenek Influenzinum néven. Ez utóbbit is az influenza megelőzésére ajánlják, az első hónapban hetente 1 dózis, majd márciusig havonta 1 dózis adagolással.

(Forrás: Actualités pharmaceutique).

Dr. Sc. Zágoni Elemér

TOROKFÁJÁS

A torokfájás az egyik leggyakoribb tünet, aminek számos oka lehet. Ez a fájás a szájpadlás és a torok égő érzésében, nyelési nehézségekben nyilvánul meg. Úgy érezzük, mintha beszűkült volna a torkunk. Oka a toroktájék, a mandulák vagy a gégefő gyulladása. Általában a nyak nyirokcsomói is megdagadnak. A torokfájás gyakran más betegség kísérőjelensége, de nem feltétlenül gyulladás az oka: kiválthatja idegfeszültség, mérgező anyagok belélegzése vagy mechanikus hatás is. A száj- és garatüreg akut gyulladásait általában baktériumok és vírusok okozzák, a krónikusakat pedig különböző belélegzett káros anyagok. A rendkívül száraz levegő is gyulladáshoz vezethet.

A torokgyulladás tünetei a gyulladt terület kipirosodása, megdagadása és a lepedék. A fájdalom főleg nyelésnél jelentkezik. A krónikus formának különböző tünetei lehetnek, mint az állandó köhögési inger, „gombóc a torokban”, nyelési nehézségek, fojtó érzés. Mandulagyulladás is gyakran előfordul, aminek okozója legtöbbször a Streptococcus baktérium. Egy egyszerű nátha is járhat együtt torokfájással, ha a megfázást okozó vírusok előnyomulnak a garatba, és gyulladást váltanak ki. A szájfekély valamint a száj-, az orr- és a garatüreg gombás betegségei is szintén torokfájással járnak. A beteg teendői attól függenek, hogy mi váltotta ki a torokfájást. Egyszerű, nem tisztázott eredetű esetekben segít a nedves, hideg borogatás és a folyékony, pépes táplálék, ami nem irritálja a torkot. A zsálya-, kamilla-, fodormenta- és kakukkfűteák csökkentik a gyulladást. Fontos, hogy ha állandóan fáj a torkunk, s ennek kiváltó oka feltehetően a gégefő gyulladása, forduljunk orvoshoz. A fájdalom komoly bajok jele is lehet.

(Családorvos, Az egészség enciklopédiája, 2-es csoport, 28-as kártya.)

Életmentő alapok

Eszméletlen beteg:

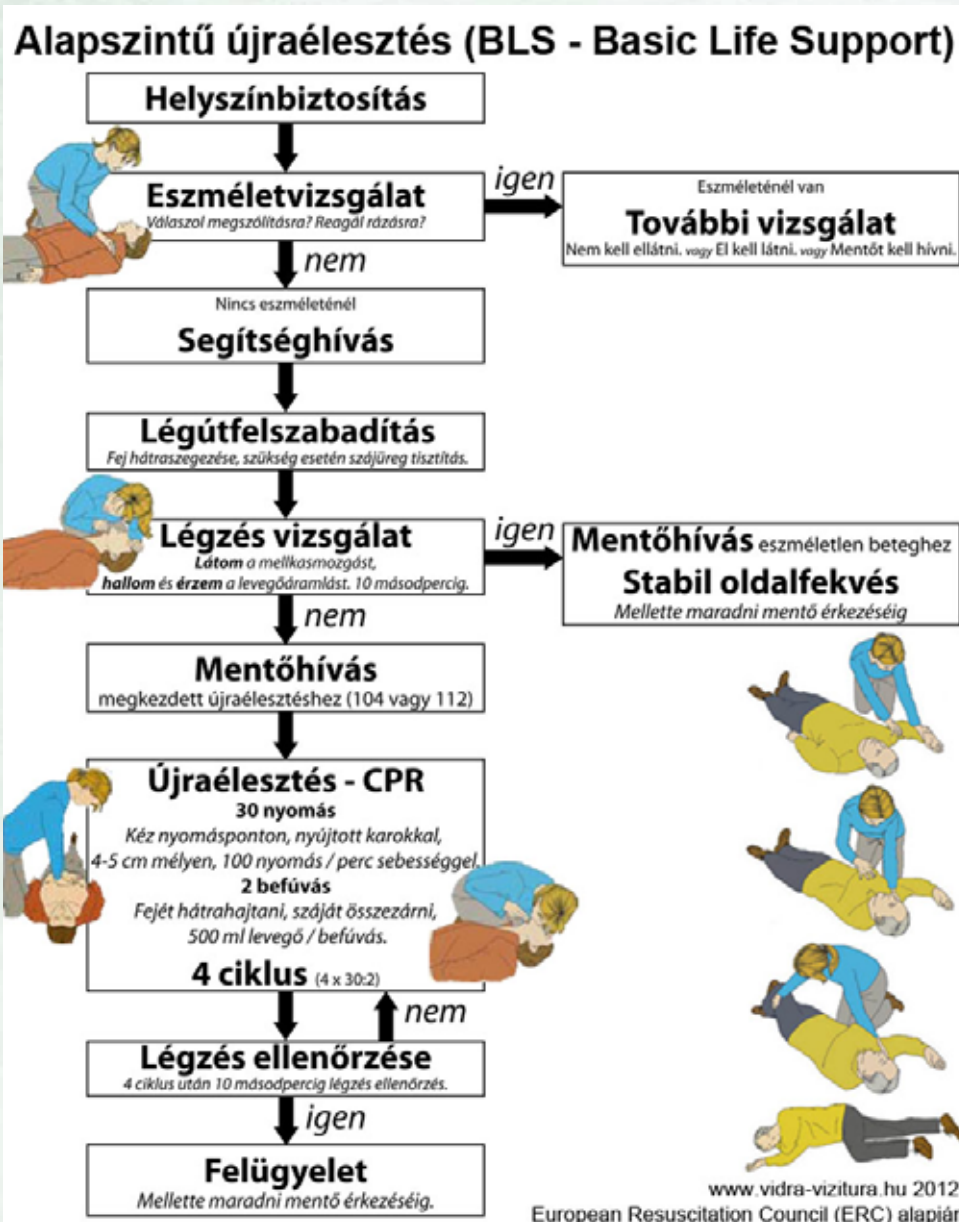
Az elsősegélynyújtás nem kötött semmilyen iskolához, képzettséghez. Csak pár dolgot kell megtanulnunk, és egy kevéssel nagyon sokat segíthetünk családtagjainkon, barátainkon, idegeneken. Ha bármikor a környezetünkben eszméletlen lesz valaki, a következőket kell azonnal elkezdeni:

1. Próbáljuk megszólítani a beteget, esetleg szorítsuk meg a kezét, hogy bizonyosodjunk meg, hogy külső ingerekre nem válaszol. Ha nem reagál, azonnal kiáltunk segítségért, és hívjuk a 112 segélyhívót, és adjuk meg a pontos helyet, hogy minél előbb kiérjen a helyszínre a mentőszolgálat.
2. Eszméletlen betegnél ellenőrizzük, hogy nem került-e valami a szájába, torkába, ami akadályozhatja a légzést, ha igen távolítsuk el.
3. Ellenőrizzük a légzést. Hajoljunk a beteg arca fölé úgy, hogy fülünk a száj fölött legyen, arcunk a beteg teste felé nézzen. Ezzel a technikával egyszerűen érezzük, halljuk a leheletet, és látjuk a mellkasmozgást. (ha van!)
4. Ha nincs légzés, kezdjük el a szívmasszázszt: A beteg a hátán fekszen, kemény talajon. Oldalról letérdelünk mindkét térdrel, kezünket összekulcsoljuk, tenyerünket ráhelyezzük a mellcsont alsó részére. Nyújtott karokkal 100/perc ütemben benyomásokat végzünk annyira, hogy a mellkast kb. 5 cm mélyen „benyomjuk”. 30 benyomás után enyhén hátradöntjük a beteg fejét, egyik kezünkkel kinyitjuk a száját, másik kézzel befogjuk az orrát, és kétszer a szájába fújunk „egy-egy sóhajtásnyi” levegőt. Ha tartózkodunk a szájon át lélegeztetéstől, akkor ezt kihagyhatjuk, de a szívmasszázszt folytatni kell. Miután négyszer megismételtük ezt a folyamatot (összesen 120 benyomás, 8 befújás) újra ellenőrizzük a légzést a 3. pontnál leírt módon. Addig folytatjuk ezt a 30 benyomás, 2 befújásos életmentést, amíg lesz saját légzése a betegnek, vagy a mentők megérkeznek.

Bármilyen ijesztőnek tűnik ezeket a dolgokat végigcsinálni, szükséges megőrizni a hidegvérünket, és segítséget adni a rászorulóknak.

Ez a módszer életet menthet, és minden „eszköz” kéznél van, tehát ha szükség cselekedjünk bátran!

Dr. Baróti Barna *

*Dr. Baróti Barna 2015-ben végzett a marosvásárhelyi orvosi egyetemen, jelenleg másodéves rezidens a Csíkszeredai Megyei Sürgősségi Kórháznál. Jelenleg önkéntesként a mentőszolgálathoz is bedolgozik, szakvizsga után mentőorvos pozícióban szeretne ott elhelyezkedni.

Csíkszenttamáson született, szándéka, hogy a továbbiakban újságunk hasábjain elsősegélynyújtással kapcsolatos egyszerű életmentő technikákat mutasson be az olvasóknak.

Munkám során különböző típusú lovasemberekkel találkozom. Van, aki leéli az életét 3 pár lóval, van, aki szereti lovát, van akinek csak egy gép, van, aki adja-veszi, de szereti, van, aki csak üzletet lát benne. Legutóbbi alany akiről írtam (Bara Áron bácsi) hűséges társát csak akkor cserélte le, ha kiöregedett. Ha találkozom egy gazdával, mondjuk Gyimesben, aki picit is otthon van munkalovak terén, és megtudja, hogy Karcfalváról jöttem, rögtön elhangzik a mondat: „Én ennek a lónak az anyját a karcfalvi Gidró Dávidtól vettem volt. Nem is értettem, hogy vehette annyi ember ugyanattól az embertől valamelyik lovának a rokonát, de minden világossá vált amikor Dávid bácsi kérdésemre, hogy hány ló fordult meg a kezén életében 500 körüli választ adott.

21 éves legény volt amikor édesapja először lovat vett, egy legyesszürke kancát: Jucit „csak úgy, hogy legyen, így aztán belémragadt ez a nagy lószertet”. Jucit 3 évig tartották „s akkor reánkjött ez a bolondság, ez a vásáros hülyeség”. A kancát lecserélték egy másik szürkére. és hoztak mellé egy fekete herélt társat az állami gazdaságból. Úgy látszik még nem volt felgyorsulva a cserebere vásár, hisz az új lovak 2 évet szolgáltak mielőtt szerencsésen elcserélték őket két „sültfortélyosra”. Érthető, hogy rögtön azt keresték, hogy adhatnának túl rajtuk, hamar sikerült és attól kezdve „minden nap más ló kellett”. Ez is egyfajta szenvedély, amiből az ember nem tud kiszállni, ha jó lóra tesz szert, jobbra vágyik, ha rosszra, szabadulni akar tőle. Persze nem holmi hobbilovakról lévén szó, addig is míg lecserélték volna, dolgoztak velük, faki-termelés és mosztszállítás volt a munkakörük. Több, mint 20 évnyi mosztszállítás Domokos és Madaras közt eredménye a Mosztos Gidró Dávid elnevezés. Élete legszebb időszak volt ez a 20 év: ló, pénz, barátság, mulatság és persze a nők. A mosztozás rengeteg lovasemberrel összehozta, és a lóvásárokkal csak bővült a kör. Állandó lókeresésben élte az életét, ahogy ő mondja, addig kereste a jót, hogy a legrosszabbat is megkapta. Ha eladott egyet egyetlen hibája miatt, olyant vett helyette, hogy tíz baja volt, de azt is eladta valahogy. „ Minden lovat el lehet adni, csak meg kell találni a megfelelő vevőt. Ha nem húz? Olyannak kell eladni, akinek nem fontos, hogy húzzon, olyan embernek, aki csak dísznek tartja, vagy hátszlónak.” Vásárban nem hazudott, azt megtartotta a nőknek; annyi rosszat elmondott az állatról, hogy már nem is hitték, ha tetszett úgyis megvették. Ha visszahozták az „árut” mindig visszaadta a pénzt,

bár ő maga nem mindig járt hasonlóképpen. „Egy vagyont veszítettem a lovakon”- mondja. Annyi biztos, hogy a kupecséghez jó mondókára van szükség, amit úgy vélek Dávid bácsi olyan mesterfokon művel, hogy csak írtam, mint egy tollbamondást. Nem kellett három elvétett szavából valahogy egy rövid mondatot alkotnom. Egyetlen lóval esett meg, hogy hét évet maradt Dávid bácsinál, nem véletlen, hisz annál szebb lóva bevallása szerint máig

ellensége a ló adás-vevésnek, csak annyit lát, hogy a lovak változnak, ő nem vesz részt az üzletkötéseken. Férje szerint csak a cigány viszi magával a feleségét. Mindenben segíti, még azt a hírt is megerősítette ami errefele kering, hogy nagy urat játszik Dávid bácsi otthon, reggel még a melegben alszik amikor felesége rég ellátta a lovakat. Azt mondja „ha már úgyis felkel, hogy nekem kávéfőz, akkor a lovakat is elrendezi”. Látogatásom-

sem volt. Amilyen nagy szeretettel beszél sok lováról, olyan könnyen megvált mindeniktől. Ezt azzal magyarázom, hogy nem A LOVÁT szereti, hanem a lovat. Kérdésemre, hogy mire figyel, ha lónézőbe jár, folyékonyan sorolta szempontjait: „a szeme legyen nagy, mert fehérszínben is azt mondják az a jó, homloka széles, dereka hosszú, patája erős, az alja tiszta, azaz a lábai ne legyenek vízpókosak, fülét ne csípje, farka ne járjon. A mén ló szebb, a herélt alkalmasabb”. Nagy szakértőként az évek során háromszor is sikerült olyan lovat venni, „amelyikről nem lehetett tudni mikor öli meg az embert, de hál’ Istennek azoknak is eljött a vevőjük, olyan, akinek ez nem számított csak bírja a munkát”. „Amikor az ember megy lovat venni, itthon fél vak, s amikor odaér, mind a két szemére vak. Beleszeret, aztán mikor hazahozza, akkor ismeri ki csak, mint az asszonyt”. Dávid bácsi olyan gyakran hasonlítgatta a lovakat a nőkkel, hogy a végére szinte lónak éreztem magam.

A régi időkben, az autó nélküli világban nem utaztak ennyit az emberek, de Dávid bácsi lovainak köszönhetően már akkor jártas ember volt. Minden ősszel 4 hónapot Nyárárdmentén dolgozott lovaival az ottani állami gazdaságban. Első feleségével elváltak útjaik, és ha már lovait csere-berélte, feleségét miért ne alapon újra nősült Nyárárdmentéről. Annus néiben igencsak jó társra talált, elfogadja ezt a lóbolondos életét, mert hiába nagy

kor tetten értem, sziesztázott éppen, és kint ment a munka „magától”, majd amikor „Annus lelkem” bejött, jutalmul igencsak feldicsérte. „Hiába a lóvásárhoz és a házassághoz nagy szerencse kell” - mondja huncut mosollyal. Gidró Dávid bácsit nem sűrűn látjuk idős emberek társaságában, mindenki megfigyelhette, hogy 25 és 40 év közti fiatalokkal cimborál, azt mondja nem véletlen, hisz gondolkodásában hozzájuk érzi közelebb magát. Ha a tükör nem lenne, teljesen elfeledkezne saját koráról. A lovas rendezvények fahúzó versenyein sem igen látni 70 éves lovasgazdát Dávid bácsin kívül, de ő csak lovai ügyességével tűnik ki a fiatal legények közül. Többször szurkoltunk neki mosolyogva, miközben félnehéz lovakat megszágyenítő erővel és ügyességgel húzatta a 4 köbméter fát. Csak ilyenkor látni lovait a zöld-piros szekér nélkül, e rövid időre rönkre cseréli jellegzetes szekerét. Azt mondja, a zöld a kedvenc színe, mert az a szerencsét jelképezi, a piros pedig a boldogságot, a kettő együtt pedig magyaros. A szekérhez saját készítésű ostor tartozik, amit eladásra is nagy szeretettel készít.

Hogy meddig lesz még lovasember Mosztos Gidró Dávid bácsi?- „Amíg mozogni tudok lovam lesz, és ha már nem lehet, utána nem is akarok élni.”

Dr. Antal Lilla

Tavaszcím

Az anyagi világban az ember legőszibb, legszorosabb kötődése a termőfölddel kapcsolatos. A föld biztosította a mindenkori táplálékot úgy a gyűjtögető ősember, mint az írott történelmi idők embere számára. A földművelés mindig nagy erőfeszítést igényelt, rengeteg verejték, akár vér folyt el a kegyetlen rabszolgaság alatt, illetve a tulajdonviszonyokból fakadó viaskodások végett. Ilyenkor inkább átkot szórtak a földre, vagy tulajdonosára. A saját birtok megművelése szoros lelki kapcsolatot, ragaszkodást jelentett. Napjainkban mintha megfordult volna a helyzet. Csak ritkán látni azt, hogy a gazda befejezve a vetést vagy ültetést, keresztet vet, Isten áldását kérve munkájára. Akár az ipari méretű gyártás, a gépesített, kemizált talajművelés rideggé teszi ezt a megbecsülési tiszteleten alapuló kapcsolatot. A föld lett a kizsákmányolt, megalázott rabszolga. Nincs most hely arról szólni,

hogy világviszonylatban milyen következményekkel jár a rohamos földpusztulás, termékenység csökkenés, mindez a rohamos népszaporulat mellett.

A mi szűk pátriánk, a Csíki-medence, a domborzatnak és tulajdonviszonyoknak köszönhetően nadrágszű parcellák képét mutatja, ami sok hátrányt jelent. De ezt így kell elfogadni és főleg szeretni, mert ez így a miénk. A sokszínű változatosság adja meg a tájjelleget, szépséget. Még az emberek lelkülete is kiolvasható ezekből a „szűtesekből”. Néprajzkutatók vallják, hogy a csíki szűtes textíliák ihletője a szabályos rendben elhelyezkedő, minden évszakban más színösszetételt mutató földszalagok voltak. Ez méginkább arra int, hogy szeretettel, megbecsüléssel, akár büszkeséggel viseltessünk ezen kincsünk, „a föld” iránt.

Macalik Ernő

Tudja-e, hogy

a népszerű török filmsorozatokat, mint a Szulejmán és a Szultána, amelyeket az RTL Klub és a TV2 csatornáján láthatunk, valós történelmi események ihlették? Azonban, hogy a nézők számára még izgalmasabbá tegyék a jeleneteket, az alkotók fikciós, általuk kitalált történeteket is betettek a filmbe. Fő céljuk nem az volt, hogy részletesen bemutassák a világhatalmon lévő Oszmán Birodalom hadjáratait és győzelmeit, hanem a szultáni palota belső életében zajló eseményeket, az ott élő asszonyok egymás közötti hatalmi harcával, küzdelmeivel tegyék érdekessé a jeleneteket. Törökországban évente közel 11.000 szappanoperát gyártanak, 80 országban, de főleg a Balkánon és közép-keleten naponta több millióan nézik ezeket a sorozatokat.

A Szultána egy arab eredetű uralkodói méltóságnév, melyet az uralkodói család női tagjainak megnevezésére használtak. A Haszeki szultána titulus a szultán kedvenc asszonyát illette. Ezen kívül azok a nők, akik az uralkodó családba gyermeket szültek, ők is megkapták ezt a rangot. A leghatalmasabb szultána a Valide szultána, aki a mindenkori szultán édesanyja volt, és a palota életét irányította, ráadásul az Oszmán Birodalom második legfontosabb személyének számított. A korabeli időkben a birodalom két kiemelkedő szultánja Hürrem és Köszem volt, akiknek megszemélyesítését a fent említett filmekben láthatjuk. De nézzük, a valóságban kik is voltak ők?

HÜRREM szultána, születési nevén Alexandra vagy Anasztázia ukrán származású volt. Családját a tatárok megölték, őt magát foglyul ejtették, rabszolgapiacra eladták. Így kerülhetett a török szultán háremébe, amely egy elkülönített lakosztály a nők számára, ahová idegen férfiak nem mehettek be. Időközben Hürrem Szulejmán szultán felesége lett, aki 1520-1566 között uralkodott. Különben a szultán nevéhez fűződik egy csel végrehajtásával Budavár elfoglalása 1541 augusztusában. Hürrem egyben társuralkodója is volt a szultánnak, több mint 30 évig

játszott szerepet az oszmán történelemben. Ellenfeleivel kegyetlen és rideg volt, de bőkezű adományozóként is kitűnt, hisz mecseteket, kórházakat, ingyenkonyhákat és fürdőket építtetett. Öt fiút és egy leányt szült a szultánnak, köztük II. Szelimet, aki apja halálát követően (1566) lett az Oszmán Birodalom szultánja. Hürrem még a szultán életében, 1558. április 15-én hunyt el Isztambulban, ott is helyezték örök nyugalomra.

KÖSZEM szultána, eredeti nevén Anasztázia a görögországi Tiroz szigetén született, ahol egy bosnyák beglerbég vásárolta meg, és küldte Isztambulba 15 évesen, ahol I. Ahmed szultán háremébe került, majd onnan a szultán felesége lett, aki 1603-1617 között uralkodott. Köszem az oszmán történelem legmeghatározottabb nőalakja volt Hürrem szultána után. 1605-1617 között haszeki szultána, 1623-1651 között Valide szultána, 1623-1632, valamint 1648-1651 között az Oszmán Birodalom kormányzója volt. Elmondhatjuk róla, hogy a XVII. század első felében a legnagyobb hatalommal rendelkezett, hiszen hosszú évtizedekig a birodalom valódi uralkodójának számított. I. Ahmed szultántól 11 gyermeke született, közöttük a legnagyobb Mehmed, akit II. Oszmán szultán parancsára (a filmben is látható volt) kivégeztek, IV. Murád 1623-1640 között oszmán szultán, Kászim, akit bátyja, Murád parancsára végeztek ki, majd Ibrahim fia lépett a trónra, és 1640-1648 között volt a birodalom szultánja. Köszem-fiai uralkodása alatt a sok vívódás és testvérharc közepette is kemény kézzel, de kellő higgadsággal irányította a birodalom ügyeit. 1651. szeptember 2-án halt meg Isztambulban.

A történelem kerekerei visszafordíthatatlanok, de a megfilmesített események, ha fikciókkal tűzdelve is, némi képet alkotnak az évszázadokig fennálló nagy Oszmán Birodalom egy szeletének történéseiből. Ez a birodalom IV. Mehmed uralkodásával, 1922-ben ért véget, amikor megdöntötték hatalmát, és Mustafa Kemal Atatürk vezetésével megalakult a modern Török Köztársaság, amelynek ő lett az első elnöke.

Németh Szilveszter

Hürrem
szultána

Köszem
szultána

A magyar kultúra napja

„Mióta bizonyosan tudom, hogy gyerek vagyok, mindenki úgy beszél velem, mint egy felnőttel!”

Szabó Magda

A magyar kultúra napjára iskolánk, a Mártonffy György Általános Iskola két programmal is készült. Az első egy plakátkészítés volt, amelyen a hatodik osztályos és a hetedik osztályos tanulók vettek részt. A plakátokon helyet kapott minden olyan tárgy, szokás, ének és vers, amelyet a gyerekek a magyar kultúrához társítottak. Így került említésre többek között a népviselet, a székely kapu, a kürtös kalács, a tanult versekből néhány idézet, himnuszaink kevésbé ismert részletei stb.

A himnusznak kiemelkedő szerepe van, hiszen a magyar kultúra napját, január 22-ét annak emlékére ünnepeľjük, hogy Kölcsey Ferenc ezen a napon véglegesítette a magyar himnuszt 1823-ban.

A második program a Szabó Magda felolvasó maraton volt. Az író, költő és fordító Szabó Magda születésének 100. évfordulójára alkalmából iskolánk is csatlakozott, az ő műveit felolvasó iskolák közé. A gyerekek örömmel olvasták rövidebb novelláit, verseit, és érdeklődve lapozgatták regényeit, képek után kutatva merültek el a könyveiben. Például: Abigél, Az őz, Sziget-kék, Mondják meg Zsófikának stb. A felolvasáshoz mindenki csatlakozott, és reggel nyolc órától délután három óráig minden tanuló olvasott néhány sort egy novellából vagy versből. A felolvasás után minden tanuló kapott ajándékba egy színes könyvjelzőt.

Nagy Emese magyartanárnő

Matekversenyekről röviden

Február hónapban iskolánk tanulói két matematikaversenyen vettek részt. A csíkmadarasi Kiss Ferenc Általános Iskolában megrendezett Felcsíki Matematikaversenyen iskolánkból 11 diák vett részt, köztük Sugár Andor, Biró Márk, Gyenge Szabolcs, Kelemen Ákos, Kosza Ádám, Kurkó Orsolya, Mészáros Apolka, Szekeres Edit és Timár Barbara. Díjazott tanulóink a VI. A osztályos Kálmán Edina III. helyezés és a VIII. osztályos Kelemen Réka III. helyezés. Február 17-én szintén a csíkmadarasi iskolában került sor a Zrínyi Ilona Matematikaversenyre. Felcsík iskoláiból közel 200 tanuló vett részt. Az egyéni pontszám alapján a Mártonffy György Általános iskola két diákja ért el nagyon jó eredményt: Sugár Andor II. osztályos és Császár Hunor, VII. B osztályos tanuló.

2017. március 3-án, szintén Madarason volt a Páll Lajos Matematikaverseny. A jenőfalvi iskola I. osztályából Farkas Roland, Gegő Panna és Kedves Dóra, a II. osztályból Sándor Dávid és Vizi Boldozsár, a III. osztályból Császár Csongor és Gegő Márton, a karcfalvi iskola I. osztályából Both Kovács Nóra és Péter Bernadett, az II. osztályból Boér Márta és Sugár Andor, a IV. osztályból Kelemen Ákos, Kurkó Orsolya és Mészáros Apolka nevezett be a versenyre.

Mindannyiuknak gratulálunk kitartó munkájukért, és sok sikert kívánunk a továbbiakban is!

Gál Ildikó, Ambrus Irma

◆ *Visszatekintés egy karácsonyköszöntő fellépésre* ◆

Amikor múlt év december 11-én, vasárnap a szentmise előtt, néhány énekszámmal bemelegített a gyergyószentmiklósi Szent Miklós Kamaraegyüttes a csíkkarcfalvi – nagy szakértelemmel és a gyergyószárhegyi Czimbalmos Attiláék által kifogástalanul felújított – erődtemplomban, leírhatatlan élményt jelentett az éneklés. Ritka pillanatok a hasonlók. Annak ellenére is, hogy az együttes szombaton sikeres rádiófelvételt készített a Figura Színház Angi Gabriella Stúdiótermében, ugyanis az angyaljövétel késő délutánján a Marosvásárhelyi Rádió karácsonyi műsorában 17 órától – egy órán át – szórokoztatta a hallgatóságot.

Az együttes műsorán Praetorius, Mozart, Berkesi Sándor, Demény Dezső, Farkas Ferenc, Horváth István, és Petres Csaba az adventi és karácsonyi ünnepkörhöz illő művek szerepeltek. Orgonán ifj. Csibi András zenetanár kísért. Tekintettel arra, hogy az egykori Csík-Nagyboldogasszonyfalva egyik jelentős településén énekelt a kórus, nem hagyta ki műsorából a Petres Csaba által kórusművé átírt Boldogasszony anyánk című egyházi himnuszt sem. A Kolcsár Árpád karnagy és három gyermeke Bori, Zsófi és Dani ezúttal is méltón kivette részét a sikerből. Gryllus Vilmos és Gryllus Dániel szerzeményeinek előadása mellett Bori saját karácsonyi énekének is tapsolhatott a meghatott templomos nép.

A karcfalvi kiszállás szép emlékeink között marad immár örökre, hiszen a – rosszakarat nélküli – irigykedés mellett, amit a rendezett és máshol aligha található falukép váltott ki (az utóbbi idők beruházásaira, szembetűnő megvalósításaira utalok), volt, aki dédnagyapjának a várfalban található sírfelirata mellett fényképezhetett. Volt, aki a kiváló fotóssal, Ádám Gyulával parolázhatott, más a helyszínen eleveníthette fel a templomi feltáró munkák számos, még a szakembereket is meglepő eredményét.

Az Olt jégcsipkés vizében úszkáló tőkerucák látványa is lebilincselő volt. Hogy a faluközpontban zavartalanul, jól érzik magukat, sokat elárul a karcfalviak lelkületéről is!

A Komoly zenét Hargita megyének program keretében létrejött kiszállás a megyei tanács és a Hargita Megyei Kulturális Központ támogatásával jött létre, ám külön köszönet illeti a nagyközség egyháztanácsát, plébánosát és a közbirtokosságot, amelynek székháza is az énekkar rendelkezésére állt, s ahol a dalosok megtisztelő vendéglátásban is részesültek. Szereplésüket az egyházközség képviselői mellett megköszönte a község polgármestere, Gábor Tibor, illetve Márton Zsolt önkormányzati képviselő, egyháztanácsos, valamint Bartalis Ágoston megyebíró és János Géza közbirtokossági elnök is, akik a vendéglátó házigazda szerepét is ellátták.

A kedves megjegyzést se engedték el a fülünk mellett, hogy máskor is szívesen látnak. Élni fogunk alkalom adtán vele. Kitűnő akusztikájú templomukban énekelni ugyanis élmény. Több mint megtisztelő fellépési lehetőség.

Bajna György

Egy üzenet Budepestről

Kedves Olvasó!

A határon túlról írom ezen sorokat, az anyaországból, ahová a sors keze vezérelt a férjemmel együtt. A csíki medence két, egymástól nem messze eső falujából származunk, Csíkkarcfalváról (Csíknagyboldogasszony egyházközség) és Csíkszentdomokosról.

Csíkkarcfalván születtem 1967 őszen, Balázs Árpád és Rozália elsőszülött gyermekeként. Itt végeztem az általános iskolát, majd közgazdasági szakon Gyergyóban, utána Csíkszeredában folytattam gimnáziumi éveimet. Csíkszeredában a Textil gyárban dolgoztam termelésben később irodai munkakörben. Magyarországon 24 éve az Alcar Hungária Kft. munkatársaként dolgozok irodai munkakörben. Egy fiúgyermek boldog édesanyja vagyok.

A gyerekként megélt élmények, képek, elkísértek és elkísérnek életem folyamán, hála a szülőknek és a jó pedagógusoknak, akikre sok szeretettel gondolok.

Gyerekként végigéltük az elmúlt korszak nehézségeit, de nem volt félelem bennünk, ott voltak csodálatos szüleink, akik mindig azt mondták: „A jó Isten megsegíti!”. Ma is előttem vannak a kigyózó sorok, amit egy 5 lejes kenyérért álltunk végig, de senki nem zúgolódott. A mezőről hazatérő fáradt emberekből csak úgy sugárzott a jókedv. Történeteket, vicceket meséltek. Nagyon sok történet megpróbáltatásokról szólt, de ott volt bennünk mindig a remény és a bizalom.

Ezekre az emberekre néztünk fel gyerekként, szemükben ott lobogott a tűz. Amikor este kiültek a kispadra, hallgattuk meséiket, ami egyben tanítás is volt.

Ez a csodálatos gyermekkor az életre nevelés volt, amiben benne volt a szabadságérzés, játék, tanulás, és a munka.

A rendszerváltás után, 1991-ben úgy döntöttünk, hogy átjövünk az anyaországba, mint az egyszerű székely legény, aki a tarisznyáját a nyakába akasztja, majd elindul szerencsét próbálni a nagyvilágba. Székely fiataloknak rendezett néptáncesten találkoztunk férjemmel 23 évesen. A néptánc szeretete is összekapcsolt minket. 1993-ban örök hűséget fogadtunk egymásnak.

Itt a magyar fővárosban mindig örömmel töltött el, ha erdélyi

fiatalokkal találkoztunk. A legtöbbször a templomban történt ez a véletlen találkozás, ezt is egy jelnek fogtuk fel, hogy összetartozunk, bárhol is élünk. 1995-ben Kelenföldre költöztünk, a Szent Gellért Templom szomszédságába. A templom belsejében megpillantva a Márton Áron Kápolnát, úgy éreztük, hazajöttünk. Azóta a Szent Gellért Plébánia közösségéhez tartozunk. 1996-ban megszületett fiunk, Balázs, akit már ebben a templomban kereszteltek meg. A plébánia életébe is sikerült betekintést nyernünk, melynek közösségformáló ereje minket is magával ragadott. Jóleső érzéssel tölt el mindkettőnket, hogy befogadott a közösség, formál, alakít, ami kihat a mindennapjainkra.

A farsangi multság népszerűsítése, régi hagyományok felelevenítése, népviselet, közösségi szokások, régi népdalok megismertetése a fiatal korosztállyal fő célkitűzésünk.

Karácsonyra készülve sikerült megvalósítanunk, otthoni mintára, a „Szállást keres a Szent Család” járást, ami egy leírhatatlan belsőélményt adott mindenkinek. Otthoni imákkal ismertettük meg a kis közösséget, Márton Áron közbenjárását kérve.

Mi, akik távol élünk szülőföldünkől, megpróbáljuk gyerekeinknek átadni mindazt a féltve őrzött kincset, amit kaptunk a szüleinktől: a keresztény hagyományokat és a hitet. A szeretet mellett a kellő szigor is tudjuk alkalmazni, mert ha elkényeztetjük őket, és nem törődünk lelkükkel, kettétöri őket az élet. Ugyanakkor az a fény, ami ott ragyog szemükben, az ott is maradjon. Bárhol élünk is a világban, ezt az értékrendet kell követnünk és képviselnünk.

A Székaszó újság ezeket a gondolatokat közvetíti, egy kapocs a régi idő és az új között, olvasása közben újra otthon érezhetjük magunkat. A szemlélet, melyet hordoz, egy átfogó képet ad nemcsak a máról, a falu életéről, a hagyományokról, de elődeinkről is, akikre felnézünk és büszkék vagyunk, mert „gyökér nélkül nincs fa”. A múltban ver gyökeret, és a jövőben virágzik. Az újság bemutatja, és illusztrálja a generációk áldozatos munkáját és azt, hogy egymás kezét fogva lehet tovább jutni.

Valószínű ebből a szerzteágazó gyökérből, amelyet hajdanán kaptunk, születtek verseim is, melyet küldök sok szeretettel:

Albert Jolán (szül. Balázs Jolán)

◆ A kereszt árnyékában

Ott állsz magasan a domb tetején,
Méltósággal őrködve a falu peremén;
Körülötted tavaszi vetés sarjad,
Melyre áldásodat bőven adtad.
Bókolva, hajlongva a lenge szellőben,
Hullámszik a határ a szitáló esőben.

Görnyedt hátú bácsi közeleg az úton,
Kaptat felfelé, lassan, meg-megáll félúton.
Feltekint a könnyező nagy égre,
Fohásza előbb ér a kereszt tövébe.
Hosszú évek keresztjétől roskadozik válla,
Vágott mogyoróbot a segítő társa.

„Adj erőt a küzdelemben Uram!
A kereszt árnyékába visz az utam.
Értelem elhallgat, csak a szív nehéz,
Lélek kútfőjén a szomjúság emészt;
Túlcsorduló szeretet, mellyel beérsz,
Még a kereszt tövében is elérsz.”

Görnyedt hátú bácsi a dombtetőre érve,
Térdre roskad a kereszt elébe.
Szemét behunyja, könnyei potyognak,
Az ég csatornáit is megindulnak.
Zuzmós kőkereszt patakzik a víztől,
Megtisztul bűnei szennyétől.

„Adj hitet a küzdelemben Uram!
A kereszt árnyékába vitt az utam.
Emlék elhalványul, a gondolat nehéz,
Lélek sivatagában a bánat emészt;
Túlcsorduló remény, mellyel beérsz,
Még a kereszt tövében is elérsz.”

Görnyedt hátú bácsi a keresztet öleli,
Szíjas kezét kitarja, az Atyát kéréli.
Szemében megnyugvás, homloka elsimul,
Az Atya akarata szívében elindul.
Zuzmós kőkereszt patakzik a víztől,
Megszabadul a gyarló bűnhődéstől.

„Adj reményt a küzdelemben Uram!
A kereszt árnyékába vitt az utam.
A szó elhallgat, az alázat nehéz,
Lélek hajóján a gyötremelem emészt;
Túlcsorduló béke, mellyel beérsz,
Még a kereszt tövében is elérsz.”

Görnyedt hátú bácsi a kereszt tövében,
Hálát rebeg ajka örömeiben.
Szemében ragyogás, lelkében tűz támad,
Egy kar lenyúl s átöleli a vállat.
Zuzmós kőkereszt patakzik a víztől,
Életre kelt a jóság cseppjétől.

„Adj szeretetet a küzdelemben Uram!
A kereszt árnyékába vitt az utam.
Akarat elgyengül, a kitartás nehéz,
Lélek útvesztőjében a gyengeség emészt;
Túlcsorduló hit, mellyel beérsz,
Még a kereszt tövében is elérsz.”

Ott állsz magasan a domb tetején,
Keresztre feszítve a falu peremén;
Körülötted tavaszi vetés sarjad,
Melyre áldásodat ezentúl is adjad!
Zuzmó s a moha puha takaród,
Feltámadásod fénybe borítja a napot.

Albert Balázs Jolán versei

Fotó: Czire Aljár

◆ A hóvirág ébredése

Fehér kis hóvirág
Bóbiskol szelíden
Havas, fáradt zuzmó
Öleli békésen

Fején kis korona
Csillogva fényesen
Szirmocskája hűgát
Karolja kedvesen

Álmos kis bimbócska
Kipattan hevesen
Csilingelő nyelvét
Pergeti sebesen

Nyakán kis pántlika
Hullámszik selymesen
Tündöklő hóvirág
Pompázik kecsesen

Fotó: Ádám Gyula

Lélekdallamok

Jancsó Kende Ákos*

Szerelemvágy

Szemeidben szép e szín,
megrezen és csupa kín.
Mennyei e páros kék,
akár csak e tágas ég.
Szépségednek nincsen párja,
a versem a végét járja.
Dehogy járja a végét,
hisz nézem egész lényét.
Elfáradtam nézésébe,
csodálkozom szépségébe.
Számomra csak ez marad,
ábrándoznom csak szabad.
De más gondozza e Virágot,
így álmodhatok más világot.
Miért is ne álmodhatnék?
Hisz mást mit mondhatnék?
Én már rég szabadon élek,
nincs mellettem egy lélek.
E szabadság néha jó,
néha meg nyomasztó.
Akár mi is lesz a vége..

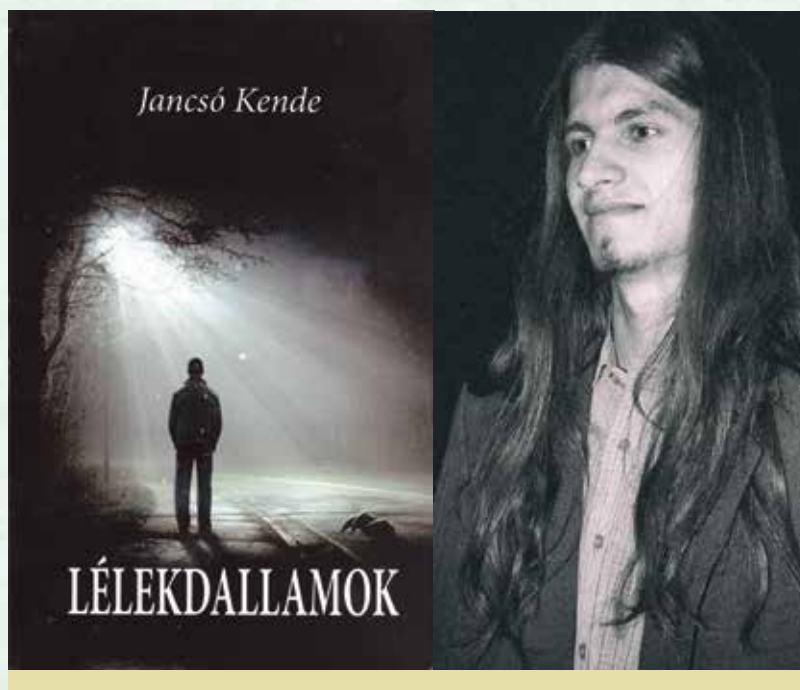
Tavaszi dallam

A sűrű erdőből csorgadozó kis patak
Csobogása, dallama egy dalnak,
Mely szívből jön, érzelemmel tele,
És nem lehet soha betelni vele.
Útján dalos madarak is kísérik,
Szövegét a dalnak ők énekelik.
A szellő, mely medvék és szarvasok
Hangjait sodorja, ők a mély hangok.
Csodálatos összhangban kész a zene,
És mivel nem tudunk betelni vele,
Még képet is mutat virágzó fákról,
S ne feledkezzünk meg a hóvirágról.
Virágok mindenhol különböző színben,
S a fű is zöldül már mindenütt a réten.
És a nap is többet van fent az égen,
Nem úgy, mint ezelőtt egész télen.

Te voltál

Te voltál,
ki fényt hoztál,
életembe toppantál,
s tüzet gyújtottál.
Te voltál,
ki csak elhagytál,
barátomnak maradtál,
s tüzet oltottál.
Te voltál,
kit szerettem,
megmaradtál
szívemben.

*A versek szerzője jenőfalvi szülők gyermeke. 1993. április 2-án született Marosvásárhelyen. Elemi iskoláit Karcfalván és Csíkszeredában végezte, majd a művészeti líceumban érettségizett. Beiratkozott Marosvásárhelyen a Sapientia Erélyi Magyar Tudományegyetemre, ahol a tájépítési karon végzett.

Móricka üzenő füzetébe beírja a tanító néni:

„A gyerek büdös! Mosdatni!”

Móricka apja visszaüzen:

„Nem szagolgatni! Tanítani!”

- Móricka, te nem tanultad meg a múltkor feladott imát! Igaz?
- I-i-igaz, plébános bácsi, de honnan tetszik tudni?
- Látom a szemedről! Nos, mit fogsz délután csinálni?
- Elmegyek a szemészetre.

- Móricka, a macskáról szóló dolgozatod szóról szóra egyezik a testvéredével!

- Igen, tanító bácsi, hiszen ugyanarról a macskáról írtuk!

Történelem órán a tanárnő megkérdi, hogy ki tud valamit a második világháborúról. Erre Móricka jelentkezik, a tanár fel is szólítja.

- Na, Te mit tudsz róla Móricka?
- Hát az én nagypapám egy koncentrációs táborban halt meg.
- Ó, hát ezt nagyon sajnálom, egy perces néma gyász. Eltelik az egy perc.
- Na és Móricka, hogyan halt meg a nagypapád?
- Á! Az ő hibája volt. Be volt rúgva és leesett az őrtoronyból.

Az iskolában a tanárnő a következő kérdést teszi fel:

- Mondjatok gyerekek öt olyan állatot, amelyik az északi sarkon él!
- Móricka majdnem kiesik a padból, úgy jelentkezik.
- Na, Móricka?
  - Egy foka és négy jegesmedve.

Móricka fut az anyjához:

- Anyu! Az apu megint részeg!
- Honnan veszed ezt kisfiam?
- Azt mondta, szeret minket!

Az iskolában a tanárnő a híres emberekről tart előadást.

- A híres emberek azok voltak, akik valami nagyot tettek valamilyen téren. Ilyen volt Kolumbusz Kristóf a felfedezések terén, vagy Edison a találmányok terén. Tudna valaki hasonló példát mondani?
- Móricka jelentkezik:
- Nekem a nagypapám perecárus volt a Hősök terén.

REJTVÉNY

*	SZESZÉLYES HÓNAPBELI	PÁPAI KORONA	HÍM	... HOMO, IVÉ AZ EMBER	LITER	AZ A MÁSIK	FLUDR ROMÁN TE		MAGASBA EMEL
BEFEJEZŐ RÉSZ									S ¹
ADÁSVÉTEL HELYSZÍNE FARADAY					AZ EGYIK IGEIDŐ PROTOKOLL: BOK				
							VARRÓ-ESZKÖZ TONNA		
INDOEURÓPAI NYELV JEGYZETEL			TÓVA ... ÉS MEGADATKI! (ESTHER)			TÉTEL KÍGYÓFAJTA			
HÁZIKÓ				ENEKLŐ SZÜCSKA IGAVONÓ ÁLLAT			KISSÉ TARKAI SZÓBAN VAN!		
RÓMAI I-ES		KELESZTŐ ANYAG, KÖVÁSZ CÍN							
ÜTLEZÁRÓ AKADÁLY								NEWTON ZÜZÖ	
INDIAI RÖV.				ELŐTÁG: KETTŐS SÁLAT KÉSZÍT			TONNA ORRSZ FE-HERAUTO		ANGOL FFINEV
A HANGUNK AZ A ZENE, AMIT A SZÉL ÉBRESZT, AMIKOR ...			ÜDÜVÖZŐL TALÁLKO-ZÁSKOR						
DANIEL PENNAC			GYILKOL			ÍR BANK ELEKTRON			
					6S				

Készítette: Benedek Enikő

A beküldött írásokat szerzőik előzetes hozzájárulása nélkül, mondanivalójuk tiszteletben tartásával, esetenként szerkesztett formában jelentetjük meg.

A lapszám megjelenését támogatták a karcfalvi és jenőfalvi közbirtokosságok.

Szerkesztők: SZŐCS László, NÉMETH Szilveszter
e-mail: szocslaszlo86@yahoo.com ■ tel: 0745-217076

Arculatterv, tipográfia: ÁDÁM Gyula

ALUTUSPRINT

*Áldott húsvéti ünnepeket kíván a Székaszó
szerkesztősége minden kedves olvasónak!*
